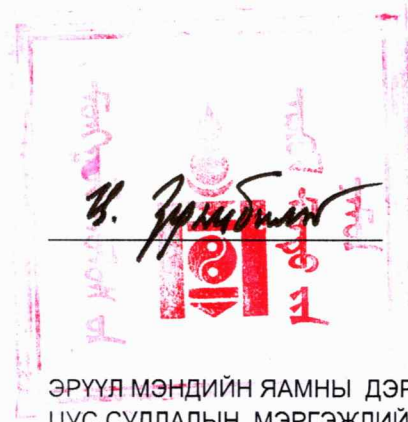

ЗӨВШӨӨРСӨН:
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМНЫ ДЭРГЭДЭХ
ЭМНЭЛГИЙН МЭРГЭЖИЛТНИЙ ХӨГЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Ц.ЭРДЭМБИЛЭГ

БАТЛАВ:
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМНЫ ДЭРГЭДЭХ
ДОТРЫН АНАГААХ СУДЛАЛЫН
МЭРГЭЖЛИЙН САЛБАР ЗӨВЛӨЛИЙН
ЕРӨНХИЙ МЭРГЭЖИЛТӨН

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМНЫ ДЭРГЭДЭХ
ЦУС СУДЛАЛЫН МЭРГЭЖЛИЙН
САЛБАР ЗӨВЛӨЛИЙН
ЕРӨНХИЙ МЭРГЭЖИЛТӨН

Ц.САРАНТУЯА

А.ОТГОНБАТ

**ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН
“ДОТРЫН АНАГААХ СУДЛАЛ”
ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР**

МЭРГЭЖЛИЙН ИНДЕКС: S(r) 091204
ХУГАЦАА: 2 жил

УЛААНБААТАР ХОТ
2022 ОН

БОЛОВСРУУЛСАН АЖЛЫН ХЭСГИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮН

АЖЛЫН ХЭСГИЙН ДАРГА

П.Эрхэмбаяр Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын дарга, Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлийн дэд дарга

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА

Т.Баясгалан Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Мэргэжил дээшлүүлэх институтын захирал

АЖЛЫН ДЭД ХЭСГИЙН АХЛАГЧ

Ц.Сарантуяа Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн ерөнхий мэргэжилтэн, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор, Интермед эмнэлгийн дотрын тасгийн эмч

ГИШҮҮД

Н.Бира Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол Япон эмнэлгийн зөвлөх эмч, Анагаах ухааны доктор, профессор

Н.Оюундэлгэр Цус судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Цусны эмгэг судлал, чөмөг шилжүүлэн суулгах төвийн зөвлөх эмч, Анагаах ухааны магистр

А.Отгонбат Цус судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн ерөнхий мэргэжилтэн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Цус судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

Ц.Бямбажав Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Хоол боловсруулах эрхтэн судлалын тэнхимийн багш, Анагаах ухааны доктор

Д.Зулгэрэл Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Ревматологийн тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, профессор

Ө.Цолмон Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Зүрх судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

Т.Ариунаа Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Бөөр судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, профессор

С.Сайнбилэг Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Дотоод шүүрэл судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

Б.Солонго Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Уушги судлалын тэнхимийн багш, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

О.Баярмаа Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Гастроэнтерологийн төвийн дарга, Анагаах ухааны доктор

Э.Хөлгөн Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн ревматологи эмч

Д.Мөнгөнчимэг Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн Зүрх судасны төвийн дарга, Анагаах ухааны доктор

Д.Жавзан-орлом Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн Уушгины тасгийн эрхлэгч, Анагаах ухааны магистр

БОЛОВСРУУЛСАН АЖЛЫН ХЭСГИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮН

АЖЛЫН ХЭСГИЙН ДАРГА

П.Эрхэмбаяр Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын дарга, Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлийн дэд дарга

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА

Т.Баясгалан Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Мэргэжил дээшлүүлэх институтийн захирал

АЖЛЫН ДЭД ХЭСГИЙН АХЛАГЧ

Ц.Сарантуяа Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн ерөнхий мэргэжилтэн, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор, Интермед эмнэлгийн дотрын тасгийн эмч

ГИШҮҮД

Н.Бира Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол Япон эмнэлгийн зөвлөх эмч, Анагаах ухааны доктор, профессор

Н.Оюундэлгэр Цус судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Цусны эмгэг судлал, чөмөг шилжүүлэн суулгах төвийн зөвлөх эмч, Анагаах ухааны магистр

А.Отгонбат Цус судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн ерөнхий мэргэжилтэн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Цус судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

Ц.Бямбажав Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Хоол боловсруулах эрхтэн судлалын тэнхимийн багш, Анагаах ухааны доктор

Д.Зулгэрэл Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Ревматологийн тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, профессор

Ө.Цолмон Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Зүрх судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

Т.Ариунаа Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Бөөр судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, профессор

С.Сайнбилэг Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Дотоод шүүрэл судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

Б.Солонго Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Уушги судлалын тэнхимийн багш, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор

О.Баярмаа Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Гастроэнтерологийн төвийн дарга, Анагаах ухааны доктор

Э.Хөлгөн Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн ревматологи эмч

Д.Мөнгөнчимэг Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн Зүрх судасны төвийн дарга, Анагаах ухааны доктор

Д.Жавзан-орлом Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн Уушгины тасгийн эрхлэгч, Анагаах ухааны магистр

ХАМТРАН АЖИЛЛАСАН:

Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн төлөөлөл:

А.Саруултүвшин	Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга, Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Бөөрний төвийн эмч, Анагаах ухааны доктор
Х.Алтайсайхан	Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Төв эмнэлгийн захирал, Анагаах ухааны доктор, профессор, Монголын анагаах ухааны академийн гишүүн, Академич
Д.Ичинноров	Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Уушги судлалын тэнхмийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, профессор
Ж.Энхтуяа	Дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Бөөрний тэнхимийн багш, Анагаах ухааны магистр
Л.Эрдэнэхүү	Улсын хоёрдугаар төв эмнэлгийн Зүрх судасны тасгийн эрхлэгч, Анагаах ухааны магистр

Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Цус судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн төлөөлөл:

Ц.Одгэрэл	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Цус судлалын тэнхмийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, профессор
О.Пүрэвжал	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Цус судлалын тэнхмийн багш, Анагаах ухааны доктор

Хөтөлбөрт хамтран оролцогч байгууллагын төлөөлөл:

О.Батгэрэл	Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн Эрдэм шинжилгээ сургалт хариуцсан дэд захирал, Анагаах ухааны доктор
Д.Цэнджав	Улсын хоёрдугаар төв эмнэлгийн Сургалт, гадаад харилцааны албаны дарга, Анагаах ухааны доктор
П.Мөнхтулга	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын дарга

ХЯНАСАН:

П.Эрхэмбаяр	Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын дарга, Нийгмийн эрүүл мэндийн магистр
Д.Дондогмаа	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн Хүний нөөцийн албаны ахлах мэргэжилтэн, Анагаах ухааны магистр

ГАРЧИГ

НЭГ. ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

ХОЁР. ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

ГУРАВ. АЛСЫН ХАРАА

ДӨРӨВ. СУРГАЛТЫН ЗОРИЛТ

- 4.1. Дотрын анагаах судлалын эмчийн цогц чадамж (Core competence)
- 4.2. Дотрын анагаах судлалын эмчийн мэдлэг, ур, чадвар, хандлага
- 4.3 Мэргэшлийн түвшинд бие даан гүйцэтгэх үйл ажиллагаа (EPA)

ТАВ. СУРГАЛТЫН АРГА ЗҮЙ

- 5.1 Сургалтын чиглэл, хугацаа, байршил
- 5.2 Сургалтын стратеги, аргазүй

ЗУРГАА. СУРГАЛТЫН АГУУЛГА

- 6.1 Танилцуулах сургалт
- 6.2 Зайлшгүй танин мэдэж, суралцах шаардлагатай шинж тэмдэг, өвчин, гардан ажилбар
 - Хамшинж ICD 10
 - Дотрын өвчний жагсаалт ICD 10
 - Яаралтай ба эрчимт эмчилгээ шаардлагатай хамшинж, өвчний жагсаалт
 - Гардан ажилбарын жагсаалт ICD 9

ДОЛОО. СУРГАЛТЫН ҮНЭЛГЭЭ, ЭРГЭН ЗӨВЛӨГӨӨ

НАЙМ. ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ХЯНАЛТ

ЕС. ХАВСРАЛТ:

1. Дотрын анагаах судлалын хам шинж, өвчний жагсаалт
2. Яаралтай ба эрчимт эмчилгээ шаардлагатай хамшинж, өвчний жагсаалт
3. Ажилбар үйлдлийн жагсаалт ICD-9
4. Дотрын анагаах судлалын эмчийн эмнэлзүйн мэдлэг, ур чадва
5. Үнэлгээний хяналтын хуудсууд
6. Уншиж судлах ном, эмнэлзүйн зааврууд
7. Дотрын анагаах судлалын төрөлжсөн мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоодын хурал чуулганы мэдээлэл

Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлийн 2022 оны 09 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 25 дугаар тогтоолоор зөвшөөрөв.

ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН “ДОТРЫН АНАГААХ СУДЛАЛ” ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

Монгол улсын хөгжлийн бодлогод хүн амын эрүүл мэндийн хэрэгцээнд тулгуурласан эрүүл мэндийн чанар, хүртээмжтэй тогтолцооны шинэчлэл хийж, монгол хүн эрүүл дундаж наслалтаар бүсийн хэмжээнд тэргүүлэх 10 орны нэг болох зорилтыг дэвшүүлсэн¹.

Насанд хүрсэн хүн амын дунд халдварт бус өвчний тархалт нь хүн амын өвчлөл, нас баралт, эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн өвчлөлийн бүтэц болон хөдөлмөрийн чадвар алдалтын шалтгаанд тэргүүлж, нийгэм - эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал болсон. 2019 оны байдлаар 15-69 насны хүн амын гурван хүн тутам нь халдварт бус өвчин үүсэх өндөр эрсдэлтэй бөгөөд насанд хүрэгсдийн дунд илүүдэл жинтэй ба таргалалттай 49.4%, артерийн гипертензитэй (АД \geq 130/80 мм.муб) 44%, архины зохисгүй хэрэглээтэй 34.8%, тамхи татдаг 21.6%, чихрийн шижинтэй хүмүүс 8.3%-ийг тус тус эзэлж байна².

Сүүлийн 10 жилд халдварт бус архаг өвчний тархалт 47.7%-р өсжээ. Хүн амын дунд халдварт бус өвчний тэргүүлэх 4 шалтгааныг хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин (16.0%), зүрх судасны тогтолцооны өвчин (11.1%), амьсгалын тогтолцооны өвчин (9.3%), шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин (8.1%) тус тус эзэлж байна. Нас баралтын шалтгаанд зүрх, судасны тогтолцооны өвчин (10 000 хүн амд 18.9) тэргүүлж, хоол боловсруулах тогтолцоо (10 000 хүн амд 3.5) ба амьсгалын тогтолцооны өвчин (10 000 хүн амд 2.9) нь 4 ба 5-р байранд оржээ³. ДЭМБ-ын 2020 оны тооцооллоор Монгол улсын 30-70 насны хүн амын дундах халдварт бус өвчний дөрвөн гол шалтгаан болсон зүрх судас, хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчний улмаас нас барах эрсдэл буурч байгаа ч, дэлхийн ба бүсийн дунджаас өндөр байна.

Хөдөлмөрийн чадвар алдсан иргэд хүн амын 3.4%-ийг эзэлж, дотор ба мэдрэл, сэтгэцийн эмгэг тэргүүлж, ахуйн ослын хамт хөдөлмөрийн чадвар алдалтад хүргэж буй өвчлөлийн 60%-ийг бүрдүүлдэг. Хөдөлмөрийн чадвар алдалтад хүргэж буй дотрын өвчнүүдээс зүрх судас ба хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцооны эмгэгүүд зонхилж байна⁴.

Хүн амын дунд зонхилон тохиолдож буй урьдчилан сэргийлж, эрт үед нь илрүүлж, эмчлэн, амь насыг аврах боломжтой халдварт бус өвчний сэргийлэлт, оношилгоо, эмчилгээ, хяналтын мэргэшсэн тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулахын тулд дотрын анагаах судлалын цогц чадамжтай эмчийг бэлтгэх хэрэгцээ шаардлагатай байна. Түүнчлэн оношилгоо эмчилгээний шинэ аргууд, орчин үеийн тоног төхөөрөмж, технологи хурдацтай нэвтэрч, олон улсын болон үндэсний эмнэлзүйн заавар, удирдамжууд шинэчлэгдэж байгаа нь дотрын анагаах судлалын эмчийн үндсэн мэргэшил олгох сургалтын хөтөлбөрийг шинэчлэх үндэслэл болсон.

¹Алсын хараа 2050. Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоол.

²Халдварт бус өвчин, осол гэмтлийн эрсдэлт хүчин зүйлсийн тархалтын STEP судалгаа, 2019 он.

³Эрүүл Мэндийн Хөгжлийн Төв:Эрүүл мэндийн үзүүлэлт 2021 он.

⁴Эмнэлэг хөдөлмөр магадлалтай холбоотой тогтоол, шийдвэрийн эмхэтгэл, 2022 он.

ХОЁР. ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Монгол улсын насанд хүрсэн хүн амын дундах өвчлөл, нас баралт, хөдөлмөрийн чадвар алдалтын шалтгаан болсон зонхилон тохиолдох халдварт ба халдварт бус өвчний үед нийгмийн эрүүл мэндийн болон сэргийлэх, эрт илрүүлэх, оношлох, эмчлэх, хянах эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бие даан гүйцэтгэх цогц чадамжтай дотрын анагаах судлалын эмчийг ажлын байранд үндсэн мэргэшлийн сургалтаар төгсгөх

ГУРАВ. АЛСЫН ХАРАА

Дотрын анагаах судлалын эмчийн дүр зураг: Монгол улсын насанд хүрсэн хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт ба халдварт бус эмгэгийг эрт үед нь оношлох, эмчлэх мэргэшсэн тусламж үзүүлэх, тусламж үйлчилгээний тасралтгүй байдлыг ханган, нийгэм - сэтгэлзүй - эрүүл мэндийн талаас нотолгоонд суурилсан эмнэлзүйн бүрдмэл тусламж үйлчилгээг мэргэжлийн ёс зүйтэй хүргэж, эмчлүүлэгчийн амьдралын чанарыг сайжруулдаг, насан туршдаа мэргэжлийн ур чадвараа хөгжүүлж, эрүүл мэндийн зөвлөгч, сургагч, манлайлагч байх цогц чадамжийг эзэмшсэн эмч байна.

ДӨРӨВ. СУРГАЛТЫН ЗОРИЛТ

4.1 Дотрын анагаах судлалын эмчийн цогц чадамж

Дотрын анагаах судлалын эмч нь дараах үүрэг хариуцлагыг хүлээж, цогц чадамж (Core competency) эзэмшсэн байна. Үүнд:

4.1.1. Дотрын анагаах судлалын мэргэшсэн эмч (Internist – Medical expert)
Өвчтөний аюулгүй байдлыг дээдэлсэн, өвчтөн төвтэй, чанартай тусламж үйлчилгээг үзүүлэхдээ эмчийн үндсэн үүрэг хариуцлагыг хослуулан, эмнэлзүйн мэдлэг, ур чадвар, мэргэжлийн хандлагаа илтгэн харуулах эмчийн суурь чадамжийг илэрхийлнэ.

4.1.2. Харилцагч (Communicator)

Өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнээс мэдээлэл авах, тэдэнд мэдээлэл өгөх харилцаа нь тусламж үйлчилгээний чухал бүрэлдхүүн байна.

4.1.3. Хамтрагч (Collaborator)

Өвчтөнд стандартын дагуу тусламж үйлчилгээ үзүүлэхийн тулд эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй үр дүнтэй харилцана.

4.1.4 Эрүүл мэндийн зөвлөгч (Health Advocate)

Өвчтөн, олон нийт, хүн амын эрүүл мэндийг сайжруулахад мэргэжлийн туршлага мэдлэгээ зориулах, нөлөөлөх, тэдэнтэй хамтран ажиллах, тэдний эрүүл мэндийн хэрэгцээг ойлгох, тодорхойлоход хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, нөөц боломжийг ашиглан өөрчлөлт хийхийн тулд тэдний өмнөөс дуу хоолойгоо илэрхийлж, дэмжин тусална.

4.1.5 Манлайлагч (Leader)

Эрүүл мэндийн бусад манлайлагч нартай хамтын ажиллагааг хөгжүүлж, эрүүл мэндийн салбарын тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулах алсын зорилгод

хүрэхийн тулд өөрчлөлт шинэчлэлт хийж, үүрэг хариуцлагатай хандан, зорилгодоо хүрнэ.

4.1.6 Суралцагч (Learner)

Тасралтгүй суралцан хөгжин, мэргэжлийн хувьд өсөн дэвшиж, мэргэшлийн ур чадвараа сайжруулахад насан туршдаа суралцана

4.1.7 Мэргэжилтэн байх (Professional)

Хувь хүн, өвчтөн, нийгмийн эрүүл мэнд, сайн сайхны төлөө мэргэжлээрээ ёсзүйтэй ажиллах, хувь хүний өндөр ёс суртхуунтай, мэргэжилдээ үнэнч, өөрийн эрүүл мэндээ анхаардаг байна.

4.2 Дотрын анагаах судлалын эмчийн цогц чадамжийг бүрдүүлэхийн тулд мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшүүлэх дараах зорилтыг дэвшүүлж байна.

4.2.1. Дотрын анагаах судлалын мэргэшсэн эмч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Дотрын анагаах ухаан судлалын тусламж үйлчилгээний хүрээнд тусгагдсан эмнэлзүйн суурь ур чадвар, эмнэлзүйн эм судлал, цус цусан бүтээгдэхүүн сэлбэлт, урьдчилан сэргийлэх анагаах, эмнэлзүйн ба багажийн шинжилгээг дүгнэх
- Өвчтөн төвтэй эмнэлзүйн үзлэг, үнэлгээг хийж, тусламж үйлчилгээг төлөвлөж, эхлүүлэх
- Эмнэлзүйн үзлэг, үнэлгээ ба тусламж үйлчилгээний төлөвлөгөөний дагуу тохирсон арга хэмжээ авах, хэрэгжүүлэх
- Цаг хугацаатай идэвхитэй хяналтыг төлөвлөж, тохирсон арга хэмжээ, хяналтыг тогтоох
- Өвчтөний аюулгүй байдал ба тусламж үйлчилгээний чанарыг тасралтгүй сайжруулахад хувь хүн, багийн гишүүний хувиар идэвхитэй оролцох

4.2.2. Харилцагч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнтэй мэргэжлийн харилцаа тогтоох
- Өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнтэй эрүүл мэндийн өвчний тавилангийн талаарх үнэн зөв, нотолгоот мэдээлэл дүгнэлт гаргах
- Өвчтөний эрүүл мэндийн хэрэгцээ ба хүлээлтийг тусгаж, тусламж үйлчилгээг төлөвлөхдөө өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнийг оролцуулах
- Тусламж үйлчилгээний талаарх шийдвэр гаргах, өвчтөний аюулгүй байдал, хувийн нууц, мэдээллийг хуваалцах, өвчний түүх ба цахим түүх мэдээллийг хөтлөх

4.2.3. Хамтрагч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй үр дүнтэй харилцах
- Олон салбарын мэргэжилтэнээс бүрдсэн багийн ажиллагаа явуулахдаа ташаа ойлголт, зөрчил, ялгаатай арга барил, алдаанаас сэргийлэх, маргааныг шийдвэрлэн ойлголцож, хамтран ажиллах
- Өвчтөнг нэг мэргэжилтнээс нөгөө мэргэжилтэнд аюулгүй, үр дүнтэй шилжүүлэх, хүлээлцэх

4.2.4 Эрүүл мэндийн зөвлөгч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Өвчтөний эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал, хэрэгцээг тодорхойлох, илэрхийлэх, эрүүл мэндийн ба бусад салбарт тэдэнтэй хамтран ажиллах
- Олон нийт, өвчтөний бүлэг хүн амын эрүүл мэндийн хэрэгцээг тодорхойлох, илэрхийлэх, эрүүл мэндийн тогтолцоог өөрчлөхийн төлөө тэдэнтэй хамтран ажиллах

4.2.5 Манлайлагч байхын тулд дараах дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг сайжруулахын төлөө хамт олон, байгууллага, эрүүл мэндийн салбартаа хувь нэмрээ оруулах
- Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийг зүй зохистой ашиглахад оролцох
- Мэргэшлийн үйл ажиллагаанд манлайлал үлгэр үзүүлэх
- Мэргэшлийн үйл ажиллагаа, ахиц дэвшил, зэрэг хөгжүүлэх

4.2.6 Суралцагч байхын тулд дараах дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Тасралтгүй суралцаж, мэргэшлийн ур чадвараа хөгжүүлэх
- Оюутан, дадлагажигч, эрүүл мэндийн мэргэжилтэн, нийгмийн ажилтан, бусад мэргэжлийн хүмүүст суралцахад нь туслах
- Хамгийн сайн нотолгоонд тулгуурлан, өвөрмөц ээдрээтэй тохиолдлыг одоогийн нөхцөл байдалд тохирсон, зохистой шийдвэр гаргах
- Эрүүл мэндийн, эмнэлзүйн судалгаа, хэвлэн нийтлэлд уялдаа хамаарал, үнэн бодит, боломжит байдлыг шүүн тунгааж үнэлэх
- Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд анагаахын мэдлэг, туршлагыг шинээр бий болгох, нэвтрүүлэх, ашиглах, түгээх үйлсэд хувь нэмэр оруулах

4.2.7 Мэргэжилтэн байхын тулд дараах дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Өвчтөнд дадлага туршлагаа зориулж, ёсзүйтэй хандаж, үүрэг хариуцлага хүлээх
- Нийгэмлэг, Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ
- Эмчийн үйл ажиллагаанд стандартыг баримтлан, мэргэжлийн ур чадвараа дайчлан, хүлээсэн үүргээ биелүүлэх / үүрэг хариуцлага хүлээх
- Өвчтөнд тусламж үйлчилгээ үзүүлж буй эмчийн эрүүл мэнд, сайн сайхны төлөө үүрэг хариуцлага хүлээх

4.3 Мэргэшлийн түвшинд бие даан гүйцэтгэх үйл ажиллагаа (Entrustable professional activity - EPA)

Дотрын анагаах судлалын эмчийн цогц чадамжинд суурилан дотрын анагаахын тусламж үйлчилгээний дараах 16 төрлийн үйл ажиллагааг бие даан мэргэжлийн түвшинд гүйцэтгэнэ. Үүнд:

1. Зонхилон тохиолдох дотрын цочмог өвчтэй үйлчлүүлэгчид тусламж үзүүлэх
2. Зонхилон тохиолдох дотрын цочмог, түвэгтэй хавсарсан өвчтэй үйлчлүүлэгчид тусламж үзүүлэх
3. Зонхилон тохиолдох дотрын архаг өвчтэй үйлчлүүлэгчид тусламж үзүүлэх
4. Наснаас хамаарсан өвчнийг эрт илрүүлэх, хянах тусламж үзүүлэх
5. Амь тэнссэн үеийн эсвэл хүнд өвчтөнд биеийн байдлыг тогтвортой болгох, амилуулах тусламж үзүүлэх
6. Мэс засал эмчилгээ шаардлагатай өвчтөнг үнэлж, оношлох тусламж үзүүлэх

7. Эмнэлгийн бус мэргэжилтэн ба эрүүл мэндийн бусад чиглэлийн мэргэжилтэнд дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн ерөнхий тусламж дэмжлэг үзүүлэх
8. Өвчтөний тусламж үйлчилгээг шилжүүлэх, хүлээлцэх
9. Өвчтөний асран хамгаалагч, гэр бүлийнхэнтэй уулзах
10. Эрүүл мэндийн ажилтан, мэргэжилтэнүүдтэй хамтран багаар ажиллах
11. Өвчтөн, түүний асран хамгаалагч нарт эрүүл мэндийн боловсрол олгох, танин мэдэхүйн үйл ажиллагааг дэмжих
12. Өвчтөний аюулгүй байдлыг бүрдүүлэх
13. Эрүүл мэндийн салбарт тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулах
14. Өвчтөн, хувь хүний эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих
15. Насан туршийн сурч боловсрох хүсэл эрмэлзэлтэй, түүнийгээ илтгэн харуулах
16. Аливаад мэргэжлийн байр сууринаас хандах, илтгэн харуулах

ТАВ СУРГАЛТЫН АРГА ЗҮЙ

5.1 Сургалтын чиглэл, хугацаа, байршил

- Дотрын анагаах судлалын үндсэн салбар болох бөөр, дотоод шүүрэл, зүрх судас, ревматологи, хоол боловсруулах, цус, уушги судлалын чиглэлээр сургалтын 10 тойролтыг хийж, сургагч багшийн удирдлаган дор ажлын байранд суралцах сургалт байна.
- Сургалтын үндсэн байгууллага: Дотрын анагаах судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт эрхлэх зөвшөөрөл авсан эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний байгууллага байна. Үүнд: Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг, Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг, Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол Японы эмнэлэг.
- Сургалтын сүлжээ байгууллага: Дотрын анагаах судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт эрхлэх зөвшөөрөл авсан эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний байгууллага нь сургалтын орчинг бүрдүүлэх зорилгоор бусад эрүүл мэндийн байгууллага, тухайлбал Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Цусны эмгэг судлал, чөмөг шилжүүлэн суулгах төв, Элэг шилжүүлэн суулгах төв, Бөөр шилжүүлэн суулгах төв болон дүүргийн эрүүл мэндийн төв зэрэг байгууллагатай сургалт эрхлэх байгууллагын сүлжээ үүсгэн хамтран ажиллана.
- Сургалтын байршил: Дотрын анагаах судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт эрхлэх зөвшөөрөл авсан эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний байгууллага (сургалт эрхлэх байгууллагын сүлжээнд нэгдсэн бусад байгууллагын) амбулатори, хэвтүүлэн эмчлэх дотрын тасаг, яаралтай тусламж хүлээн авах тасаг, эрчимт эмчилгээний тасаг, хурлын танхим, сургалтын анги танхим

³Эрүүл Мэндийн Хөгжлийн Төв: Эрүүл мэндийн үзүүлэлт 2021 он.

⁴Эмнэлэг хөдөлмөр магадлалтай холбоотой тогтоол, шийдвэрийн эмхэтгэл, 2022 он.

ХОЁР. ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Монгол улсын насанд хүрсэн хүн амын дундах өвчлөл, нас баралт, хөдөлмөрийн чадвар алдалтын шалтгаан болсон зонхилон тохиолдох халдварт ба халдварт бус өвчний үед нийгмийн эрүүл мэндийн болон сэргийлэх, эрт илрүүлэх, оношлох, эмчлэх, хянах эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бие даан гүйцэтгэх цогц чадамжтай дотрын анагаах судлалын эмчийг ажлын байранд үндсэн мэргэшлийн сургалтаар төгсгөх

ГУРАВ. АЛСЫН ХАРАА

Дотрын анагаах судлалын эмчийн дүр зураг: Монгол улсын насанд хүрсэн хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт ба халдварт бус эмгэгийг эрт үед нь оношлох, эмчлэх мэргэшсэн тусламж үзүүлэх, тусламж үйлчилгээний тасралтгүй байдлыг ханган, нийгэм - сэтгэлзүй - эрүүл мэндийн талаас нотолгоонд суурилсан эмнэлзүйн бүрдмэл тусламж үйлчилгээг мэргэжлийн ёс зүйтэй хүргэж, эмчлүүлэгчийн амьдралын чанарыг сайжруулдаг, насан туршдаа мэргэжлийн ур чадвараа хөгжүүлж, эрүүл мэндийн зөвлөгч, сургагч, манлайлагч байх цогц чадамжийг эзэмшсэн эмч байна.

ДӨРӨВ. СУРГАЛТЫН ЗОРИЛТ

4.1 Дотрын анагаах судлалын эмчийн цогц чадамж

Дотрын анагаах судлалын эмч нь дараах үүрэг хариуцлагыг хүлээж, цогц чадамж (Core competency) эзэмшсэн байна. Үүнд:

4.1.1. Дотрын анагаах судлалын мэргэшсэн эмч (Internist – Medical expert)
Өвчтөний аюулгүй байдлыг дээдэлсэн, өвчтөн төвтэй, чанартай тусламж үйлчилгээг үзүүлэхдээ эмчийн үндсэн үүрэг хариуцлагыг хослуулан, эмнэлзүйн мэдлэг, ур чадвар, мэргэжлийн хандлагаа илтгэн харуулах эмчийн суурь чадамжийг илэрхийлнэ.

4.1.2. Харилцагч (Communicator)

Өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнээс мэдээлэл авах, тэдэнд мэдээлэл өгөх харилцаа нь тусламж үйлчилгээний чухал бүрэлдхүүн байна.

4.1.3. Хамтрагч (Collaborator)

Өвчтөнд стандартын дагуу тусламж үйлчилгээ үзүүлэхийн тулд эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй үр дүнтэй харилцана.

4.1.4 Эрүүл мэндийн зөвлөгч (Health Advocate)

Өвчтөн, олон нийт, хүн амын эрүүл мэндийг сайжруулахад мэргэжлийн туршлага мэдлэгээ зориулах, нөлөөлөх, тэдэнтэй хамтран ажиллах, тэдний эрүүл мэндийн хэрэгцээг ойлгох, тодорхойлоход хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, нөөц боломжийг ашиглан өөрчлөлт хийхийн тулд тэдний өмнөөс дуу хоолойгоо илэрхийлж, дэмжин тусална.

4.1.5 Манлайлагч (Leader)

Эрүүл мэндийн бусад манлайлагч нартай хамтын ажиллагааг хөгжүүлж, эрүүл мэндийн салбарын тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулах алсын зорилгод

хүрэхийн тулд өөрчлөлт шинэчлэлт хийж, үүрэг хариуцлагатай хандан, зорилгодоо хүрнэ.

4.1.6 Суралцагч (Learner)

Тасралтгүй суралцан хөгжин, мэргэжлийн хувьд өсөн дэвшиж, мэргэшлийн ур чадвараа сайжруулахад насан туршдаа суралцана

4.1.7 Мэргэжилтэн байх (Professional)

Хувь хүн, өвчтөн, нийгмийн эрүүл мэнд, сайн сайхны төлөө мэргэжлээрээ ёсзүйтэй ажиллах, хувь хүний өндөр ёс суртхуунтай, мэргэжилдээ үнэнч, өөрийн эрүүл мэндээ анхаардаг байна.

4.2 Дотрын анагаах судлалын эмчийн цогц чадамжийг бүрдүүлэхийн тулд мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшүүлэх дараах зорилтыг дэвшүүлж байна.

4.2.1. Дотрын анагаах судлалын мэргэшсэн эмч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Дотрын анагаах ухаан судлалын тусламж үйлчилгээний хүрээнд тусгагдсан эмнэлзүйн суурь ур чадвар, эмнэлзүйн эм судлал, цус цусан бүтээгдэхүүн сэлбэлт, урьдчилан сэргийлэх анагаах, эмнэлзүйн ба багажийн шинжилгээг дүгнэх
- Өвчтөн төвтэй эмнэлзүйн үзлэг, үнэлгээг хийж, тусламж үйлчилгээг төлөвлөж, эхлүүлэх
- Эмнэлзүйн үзлэг, үнэлгээ ба тусламж үйлчилгээний төлөвлөгөөний дагуу тохирсон арга хэмжээ авах, хэрэгжүүлэх
- Цаг хугацаатай идэвхитэй хяналтыг төлөвлөж, тохирсон арга хэмжээ, хяналтыг тогтоох
- Өвчтөний аюулгүй байдал ба тусламж үйлчилгээний чанарыг тасралтгүй сайжруулахад хувь хүн, багийн гишүүний хувиар идэвхитэй оролцох

4.2.2. Харилцагч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнтэй мэргэжлийн харилцаа тогтоох
- Өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнтэй эрүүл мэндийн өвчний тавилангийн талаарх үнэн зөв, нотолгоот мэдээлэл дүгнэлт гаргах
- Өвчтөний эрүүл мэндийн хэрэгцээ ба хүлээлтийг тусгаж, тусламж үйлчилгээг төлөвлөхдөө өвчтөн, түүний ар гэрийнхэнийг оролцуулах
- Тусламж үйлчилгээний талаарх шийдвэр гаргах, өвчтөний аюулгүй байдал, хувийн нууц, мэдээллийг хуваалцах, өвчний түүх ба цахим түүх мэдээллийг хөтлөх

4.2.3. Хамтрагч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй үр дүнтэй харилцах
- Олон салбарын мэргэжилтэнээс бүрдсэн багийн ажиллагаа явуулахдаа ташаа ойлголт, зөрчил, ялгаатай арга барил, алдаанаас сэргийлэх, маргааныг шийдвэрлэн ойлголцож, хамтран ажиллах
- Өвчтөнг нэг мэргэжилтнээс нөгөө мэргэжилтэнд аюулгүй, үр дүнтэй шилжүүлэх, хүлээлцэх

4.2.4 Эрүүл мэндийн зөвлөгч байхын тулд дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Өвчтөний эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал, хэрэгцээг тодорхойлох, илэрхийлэх, эрүүл мэндийн ба бусад салбарт тэдэнтэй хамтран ажиллах
- Олон нийт, өвчтөний бүлэг хүн амын эрүүл мэндийн хэрэгцээг тодорхойлох, илэрхийлэх, эрүүл мэндийн тогтолцоог өөрчлөхийн төлөө тэдэнтэй хамтран ажиллах

4.2.5 Манлайлагч байхын тулд дараах дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг сайжруулахын төлөө хамт олон, байгууллага, эрүүл мэндийн салбартаа хувь нэмрээ оруулах
- Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийг зүй зохистой ашиглахад оролцох
- Мэргэшлийн үйл ажиллагаанд манлайлал үлгэр үзүүлэх
- Мэргэшлийн үйл ажиллагаа, ахиц дэвшил, зэрэг хөгжүүлэх

4.2.6 Суралцагч байхын тулд дараах дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Тасралтгүй суралцаж, мэргэшлийн ур чадвараа хөгжүүлэх
- Оюутан, дадлагажигч, эрүүл мэндийн мэргэжилтэн, нийгмийн ажилтан, бусад мэргэжлийн хүмүүст суралцахад нь туслах
- Хамгийн сайн нотолгоонд тулгуурлан, өвөрмөц ээдрээтэй тохиолдлыг одоогийн нөхцөл байдалд тохирсон, зохистой шийдвэр гаргах
- Эрүүл мэндийн, эмнэлзүйн судалгаа, хэвлэн нийтлэлд уялдаа хамаарал, үнэн бодит, боломжит байдлыг шүүн тунгааж үнэлэх
- Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд анагаахын мэдлэг, туршлагыг шинээр бий болгох, нэвтрүүлэх, ашиглах, түгээх үйлсэд хувь нэмэр оруулах

4.2.7 Мэргэжилтэн байхын тулд дараах дараах мэдлэг, ур чадвар, хандлагыг эзэмшинэ. Үүнд:

- Өвчтөнд дадлага туршлагаа зориулж, ёсзүйтэй хандаж, үүрэг хариуцлага хүлээх
- Нийгэмлэг, Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ
- Эмчийн үйл ажиллагаанд стандартыг баримтлан, мэргэжлийн ур чадвараа дайчлан, хүлээсэн үүргээ биелүүлэх / үүрэг хариуцлага хүлээх
- Өвчтөнд тусламж үйлчилгээ үзүүлж буй эмчийн эрүүл мэнд, сайн сайхны төлөө үүрэг хариуцлага хүлээх

4.3 Мэргэшлийн түвшинд бие даан гүйцэтгэх үйл ажиллагаа (Entrustable professional activity - EPA)

Дотрын анагаах судлалын эмчийн цогц чадамжинд суурилан дотрын анагаахын тусламж үйлчилгээний дараах 16 төрлийн үйл ажиллагааг бие даан мэргэжлийн түвшинд гүйцэтгэнэ. Үүнд:

1. Зонхилон тохиолдох дотрын цочмог өвчтэй үйлчлүүлэгчид тусламж үзүүлэх
2. Зонхилон тохиолдох дотрын цочмог, түвэгтэй хавсарсан өвчтэй үйлчлүүлэгчид тусламж үзүүлэх
3. Зонхилон тохиолдох дотрын архаг өвчтэй үйлчлүүлэгчид тусламж үзүүлэх
4. Наснаас хамаарсан өвчнийг эрт илрүүлэх, хянах тусламж үзүүлэх
5. Амь тэнссэн үеийн эсвэл хүнд өвчтөнд биеийн байдлыг тогтвортой болгох, амилуулах тусламж үзүүлэх
6. Мэс засал эмчилгээ шаардлагатай өвчтөнг үнэлж, оношлох тусламж үзүүлэх

7. Эмнэлгийн бус мэргэжилтэн ба эрүүл мэндийн бусад чиглэлийн мэргэжилтэнд дотрын анагаах судлалын мэргэжлийн ерөнхий тусламж дэмжлэг үзүүлэх
8. Өвчтөний тусламж үйлчилгээг шилжүүлэх, хүлээлцэх
9. Өвчтөний асран хамгаалагч, гэр бүлийнхэнтэй уулзах
10. Эрүүл мэндийн ажилтан, мэргэжилтэнүүдтэй хамтран багаар ажиллах
11. Өвчтөн, түүний асран хамгаалагч нарт эрүүл мэндийн боловсрол олгох, танин мэдэхүйн үйл ажиллагааг дэмжих
12. Өвчтөний аюулгүй байдлыг бүрдүүлэх
13. Эрүүл мэндийн салбарт тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулах
14. Өвчтөн, хувь хүний эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих
15. Насан туршийн сурч боловсрох хүсэл эрмэлзэлтэй, түүнийгээ илтгэн харуулах
16. Аливаад мэргэжлийн байр сууринаас хандах, илтгэн харуулах

ТАВ СУРГАЛТЫН АРГА ЗҮЙ

5.1 Сургалтын чиглэл, хугацаа, байршил

- Дотрын анагаах судлалын үндсэн салбар болох бөөр, дотоод шүүрэл, зүрх судас, ревматологи, хоол боловсруулах, цус, уушги судлалын чиглэлээр сургалтын 10 тойролтыг хийж, сургагч багшийн удирдлаган дор ажлын байранд суралцах сургалт байна.
- Сургалтын үндсэн байгууллага: Дотрын анагаах судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт эрхлэх зөвшөөрөл авсан эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний байгууллага байна. Үүнд: Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг, Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг, Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол Японы эмнэлэг.
- Сургалтын сүлжээ байгууллага: Дотрын анагаах судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт эрхлэх зөвшөөрөл авсан эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний байгууллага нь сургалтын орчинг бүрдүүлэх зорилгоор бусад эрүүл мэндийн байгууллага, тухайлбал Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Цусны эмгэг судлал, чөмөг шилжүүлэн суулгах төв, Элэг шилжүүлэн суулгах төв, Бөөр шилжүүлэн суулгах төв болон дүүргийн эрүүл мэндийн төв зэрэг байгууллагатай сургалт эрхлэх байгууллагын сүлжээ үүсгэн хамтран ажиллана.
- Сургалтын байршил: Дотрын анагаах судлал үндсэн мэргэшлийн сургалт эрхлэх зөвшөөрөл авсан эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний байгууллага (сургалт эрхлэх байгууллагын сүлжээнд нэгдсэн бусад байгууллагын) амбулатори, хэвтүүлэн эмчлэх дотрын тасаг, яаралтай тусламж хүлээн авах тасаг, эрчимт эмчилгээний тасаг, хурлын танхим, сургалтын анги танхим

- Сургалтын тойролтын хуваарь:

Эмнэлзүйн тойролтууд	Хугацаа /Долоо хоног/	Тойролт хийх эмнэлгүүд
Тойролт 1. Зүрх судлал	12	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 2. Хоол боловсруулах эрхтэн судлал	12	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 3. Уушги судлал	12	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 4. Дотоод шүүрэл судлал	10	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 5. Бөөр судлал	10	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 6. Ревматолог	10	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 7. Цус судлал	10	Сургалтын үндсэн байгууллага Сургалтын сүлжээ байгууллага: Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Цусны эмгэг судлал, чөмөг шилжүүлэн суулгах төв
Тойролт 8. Яаралтай тусламж	4	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 9. Эрчимт эмчилгээ	4	Сургалтын үндсэн байгууллага
Тойролт 10. Дотрын анагаах судлалын сонгон суралцах	4	Сургалтын үндсэн байгууллага

5.2 Сургалтын арга зүй

- Эмнэл зүйн сургалтыг ажлын байрны болон танхимийн сургалтын хэлбэрээр зохион байгуулна.
- Бие даалтын сургалт: сургалтын олон хэлбэрийг ашиглана. Сургалт эрхлэх байгууллага эмнэлзүйн тойролтын эмнэлзүйн тойролтын болон 7 хоногийн төлөвлөгөөг гаргана.

Загвар 1

Ажлын байрны сургалтын загвар (On-The Job Training)

Аргачлал	Суралц агч эмчийн тоо	Үргэлжлэх хугацаа, давтамж	Сургалт явагдах газар	Үйлчлүүлэгч ба сургалтын хэрэгсэл	Удирдагч/ хамтрагч
Амбулаторийн үзлэг	1	3 цаг 7 хоногт 1 удаа	Амбулатори	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Хэвтүүлэн эмчлэх тасагт үзлэг	1	3 цаг 7 хоногт 1 удаа	Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Ганцаарчилсан үзлэг	1	5 цаг, өдөр бүр	Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш

Хяналтын хамтарсан үзлэг	1-2	1 цаг 7 хоногт 3 удаа	Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Сургалтын үзлэг – Case demonstration	1	1 цаг 7 хоногт 5 удаа	Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Оношилгоо, эмчилгээний төлөвлөгөө гаргах	3-5	Өдөрт 3-5 өвчтөн	Амбулатори Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Эмнэлгийн бичиг баримт, өвчний түүх, амбулаторийн карт хөтлөх, дүгнэлт бичих, таниулсан зөвшөөрлийн хуудас бөглөх	3-5	Тохиолдол байгаа үед	Амбулатори Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Өвчтөн, ар гэрийнхэд оношилгоо, эмчилгээ, урьдчилан сэргийлэлтийн талаар зөвлөгөө өгөх, тайлбарлах	3-5	Тохиолдол байгаа үед	Амбулатори Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Гардан үйлдэл, ажилбарт хамтран оролцох	1	Тохиолдол байгаа үед	Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Ажилбарыг бие даан гүйцэтгэх	1	Тохиолдол байгаа үед	Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Тасгийн эмнэл зүйн хэлэлцүүлэг хийх/оролцох	10 хүртэл	Тохиолдол байгаа үед	Сургалтын өрөө, танхим	Өвчтөн, слайд, проектор	Эмнэл зүйн сургагч багш
Эмгэг судлалын шинжилгээнд оролцох	10 хүртэл	Тохиолдол байгаа үед	Эмгэг судлалын хэсэг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш, бусад эмч
Эмнэлзүй-эмгэг судлалын хэлэлцүүлэгт оролцох	10 хүртэл	Тохиолдол байгаа үед	Сургалтын өрөө, танхим	Слайд, проектор	Эмнэл зүйн сургагч багш, бусад эмч
“Их хэлэлцүүлэг” - Grand meeting	40	Сард 1 удаа	Сургалтын өрөө, танхим	Слайд, проектор	Эмнэл зүйн сургагч багш, бусад эмч
“Эмч нарын зөвлөгөөн” – Дотор, Дүрс оношилгоо, Эмгэг судлалын эмч нарын уулзалт	40	Долоо хоногт 1 удаа	Сургалтын өрөө, танхим	Слайд, проектор	Эмнэл зүйн сургагч багш, бусад эмч
Яаралтай, Эрчимт эмчилгээний тохиолдлын хэлэлцүүлэг – ICU meeting	20	Сард 1 удаа	Сургалтын өрөө, танхим	Слайд, проектор	Эмнэл зүйн сургагч багш, бусад эмч
Бие даан суралцах хэлбэр – цахим видео сургалт / digital session	20	Сард 1 удаа	Сургалтын өрөө, танхим	Слайд, проектор	Эмнэл зүйн сургагч багш, бусад эмч

Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлалын комисс, эмнэлэг хяналтын комиссын оролцох	10 хүртэл	Тохиолдол байгаа үед	Танхим	Өвчтөн, өвчний танилцуулга	Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлалын комиссын дотрын эмч, дүүргийн магадлагч эмч
--	-----------	----------------------	--------	----------------------------	--

Загвар 2

Танхимын болон бие даалтын сургалтын загвар (Off-The Job Training, Self-Development Training)

Аргачлал	Суралцагч эмчийн тоо	Үргэлжлэх хугацаа, давтамж	Сургалт явагдах газар	Үйлчлүүлэгч ба сургалтын хэрэгсэл	Удирдагч/ хамтрагч
Бие даалт	1	Тохиромжтой чөлөөт цаг	Гэрт, номын сан, резидентийн өрөө	Ном, Up-to-date интернет, гарын авлага, цахим сургалт	Өөрөө, хамтран суралцагч
Жижиг бүлгийн лекц, хэлэлцүүлэг	20 хүртэл	7 хоногт 1 удаа 30 минут	Сургалтын анги, танхим	Слайд	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамтран суралцагч эмч
Симуляци (дууриамал орчин)	5 хүртэл	7 хоногт 1 удаа 1 цаг	Дадлага сургалтын өрөө	Хамтран суралцагч, манекен, хяналтын хуудас, видео	Эмнэл зүйн сургагч багш
Эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалт	20 хүртэл	Улиралд 1 удаа	Сургалтын танхим	Үйлчлүүлэгч, ррт, сургалтын видео, тараах материал, гарын авлага	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамтран суралцагч эмч
Эмнэлэг, тасаг, багийн сургалт (халдвар хяналт, чанар, сургалт)	10 хүртэл	Сард 1-3 удаа	Сургалтын танхим, резидентийн өрөө	Слайд	Багийн ахлагч, багийн гишүүд
Судалгааны өгүүлэл илтгэл, эмнэлзүйн тохиолдол	1	Суралцах хугацаандаа 2-оос доошгүй	Номын сан, цахим	Судалгааны төсөл, судалгааны өгүүлэл	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамтран суралцагч эмч
Төрөлжсөн мэргэжлийн хурал чуулганд оролцох	Нийт резидент эмч нар	Жилд зохиогдох 7 салбарын хурал, чуулган	Хурлын танхим	Хурлын илтгэл, лекц ном,	Өөрөө, хамтран суралцагч
Эрдэм шинжилгээний уншлага	20 хүртэл	7 хоногт 1 удаа 1 цаг	Сургалтын танхим	Слайд, судалгааны өгүүлэл, хэлэлцүүлэг, тойролтын дагуу	Эмнэл зүйн сургагч багш, бусад эмч

Үйл ажиллагааны хуваарь

	Даваа	Мягмар	Лхагва	Пүрэв	Баасан
8:20	Эмчлүүлэгчийг үзэж, оношилгоо эмчилгээг хянах	Эмч нарын өглөөний яриа		Эмчлүүлэгчийг үзэж, оношилгоо эмчилгээг хянах	Эмчлүүлэгчийг үзэж, оношилгоо эмчилгээг хянах
9:30	Уушгины дурангийн оношилгоо эмчилгээ		Резидент эмч нарын лекц	Бүлгийн сургалт: Цээжний рентген, КТГ унших	Уушгины дурангийн оношилгоо эмчилгээ
11:00	Хүнд эмчлүүлэгчийг тасгийн эрхлэгчид танилцуулах	Тасгийн эрхлэгч, эмч нарын хамтарсан үзлэг	Эмчлүүлэгчийг үзэж, оношилгоо эмчилгээг хянах	Эмчлүүлэгчийг оношилгоо шинжилгээнд хамруулах	Хүнд эмчлүүлэгчийг тасгийн эрхлэгчид танилцуулах
12:00	Цайны цаг				
13:00	Эмчлүүлэгчийг оношилгоо шинжилгээнд хамруулах	Спирометрийн шинжилгээнд дүгнэлт өгөх	Эмчлүүлэгчийг оношилгоо шинжилгээнд хамруулах	Цээжний хэт авиан оношилгоо	Журнал клуб
14:30	Ховор тохиолдлын хэлэлцүүлэг	Эмчлүүлэгчийг дахин хянах, жижүүр эмчид хүлээлцэх	Эмчлүүлэгчийг дахин хянах, жижүүр эмчид хүлээлцэх		Эмчлүүлэгчийг дахин хянах, жижүүр эмчид хүлээлцэх
16:30	Эмчлүүлэгчийг дахин хянах, жижүүр эмчид хүлээлцэх	Эмчлүүлэгчдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох	Тохиолдолд суурилсан сургалт хийж, хэлэлцэх	Эмгэг судлалын конференц	Эмчлүүлэгчдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалт
17:30	Жижүүр хийх - 7 хоногт 1 удаа				

ЗУРГАА. СУРГАЛТЫН АГУУЛГА

6.1 Танилцуулах сургалт

- Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, харилцаа хандлага
- Амилуулах суурь ба лавшруулах суурь тусламж
- Халдварын сэргийлэлт, хяналт
- Эмнэлгийн эрхзүй
- Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлалын эрхзүй

6.2 Зайлшгүй танин мэдэж, суралцах шаардлагатай шинж тэмдэг, өвчин, гардан ажилбар

6.2.1 Хам шинжийн жагсаалт - ICD 10.

1. Арьс загатнах /Pruritus/ L29.9
 - Чонон хөрвөс /Urticaria/ L50.9
 - Эмийн шалтгаант /Medication related/ L29.8
 - Халдварт өвчин /Infection diseases/ B99.9
2. Нурууны цочмог өвдөлт /Acute back pain/ M54.50
 - Бүсэлхий нурууны өвдөлт /Lumbago/ M54.40

- Спондилоартроз /Spondyloarthritis/ M19
 - Ишиалги /Sciatica/ M54.3
3. Полиури /Polyuria/ R35.8
- Осмос диурез /Osmotic diuresis/ R35
 - Эмийн шалтгаант /Medication related (mannitol, lithium)/ R35.8
 - Бөөрний цочмог гэмтлийн дараах полиурийн үе /Polyuric phase after acute kidney injury/ N17
 - Элэгний эмгэгүүд /Liver diseases/ K70-K77
 - Бөөрний эмгэгүүд /Renal diseases/ N00-N99
4. Толгойн өвдөлт /Headache/ R51.9
5. Турах /Weight loss/ R63.4
- Хоолны илчлэг буурах /Decreased caloric intake/ E63.9
 - Эмийн шалтгаант /Medication related/ R63.4
 - Илчлэг зарцуулалт ихсэх /Increased energy expenditure/ R63.8
 - Гипертиреозидизм, тиреотоксикоз /Hyperthyroidism, thyrotoxicosis/ E03.3,
 - Гэдэсний үрэвсэлт өвчин /Inflammatory bowel disease/ K51.90
6. Хаван /Oedema/ R60.9
- Хоолны илчлэг буурах /Decreased caloric intake/ E63.9
 - Ерөнхий хаван (гипоальбуминеми) /Generalised oedema (hypoalbuminemia)/ R77
 - Венийн дутмагшил /Venous insufficiency/ I87
 - Элэгний цирроз, элэгний дутагдал /Liver cirrhosis, hepatic failure/ K74, K72
 - Тромбозын дараах хам шинж /Postthrombotic syndrome/ I87.01
 - Нефроз хам шинж /Nephrotic syndrome/ N04.9
 - Эмийн шалтгаант хаван /oedema caused by medications/ E09.3
 - Шалтгаан тодорхойгүй хавагнах /Idiopathic or cyclic swelling/ R60.9
 - Судасны гаралтай хаван /Angioedema/ T78.3
7. Халууралт /Fever/ R50.9
- Амьсгалын дээд, доод замын халдвар /Upper and lower airway infection/ J06.9
 - Эмэгтэй хүнд шээсний замын халдвар /Urinary tract infection in a female/ N39.0
 - Гастроэнтерит /Gastroenteritis/ A09.9
 - Арьсны халдвар /Skin infection/ L08.9
 - Буглаа /Abscess/ L02.91
 - Зөөлөн эдийн халдвар /Soft tissue infection/ L08.9
 - Эмнэлгийн гаралтай халдвар /Nosocomial infection/ Y95
 - Дивертикулит /Diverticulitis/ K57.92
 - Вирусын шалтгаант халдвар /Viral infection/ B34.9
 - Шалтгаан тодорхойгүй халууралт /Fever of unknown origin/ R50
8. Хэвлийн өвдөлт /Abdominal pain/ R10.9
- Диспепси /Dyspepsia/ K30
 - Гэдэс цочролын хам шинж /Irritable bowel syndrome/ K58.9
 - Цистит /Cystitis/ N30
 - Эмэгтэй хүнд архаг пиелонефрит /Chronic pyelonephritis in a female/ N11.1
 - Хэвлийн хананы эмгэгүүд /Diseases of the abdominal wall/ K46
 - Гастроэнтерит /Gastroenteritis/ A09.9
 - Энтероколит /Enterocolitis/ A04
 - Ходоод дээд гэдэсний шархлаа өвчин /Peptic ulcer disease/ K27
 - Нойр булчирхайн үрэвсэл /Pancreatitis/ K85

- Цэсний хүүдийн чулуутай, чулуугүй цочмог үрэвсэл /Cholecystitis/ K-80. K-81
 - Гэдэсний үрэвсэлт эмгэгүүд /Inflammatory bowel disease K-50. K-51
 - Мухар олгойн үрэвсэл /Appendicitis/ K35-K38
 - Порфири /Porphyria/ E80.20
 - Гепатит, перигепатит /Hepatitis, perihepatitis/ B15-B19
9. Цээжний өвдөлт /Chest pain/ R07
- Уушгины хатгаа /Pneumonia/ J18.9
 - Цээжний бах, титмийн цочмог хам шинж /Angina, acute coronary syndrome/ I20, I24
 - Уушгины эмболизм /Pulmonary embolism/ I26.9
 - Гялтангийн үрэвсэл /Pleurisy/ R09.1
 - Хавирга хоорондын мэдрэлийн өвдөлт /Intercostal neuralgia/ G58.0
 - Титцийн хам шинж, Мөгөөрс хавирганы холбоосны хамшинж /Tietze syndrome/Bornholm disease/costochondritis/ M94.0, B33.0
 - Ходоод-улаан хоолойн сөргөө өвчин /Gastro-oesophageal reflux disease/ K21.9
 - Хавирганы хугарал /Rib fracture/ S22.39
10. Ядрах /Fatigue/ R53.83
- Архаг ядрах хам шинж /Chronic fatigue syndrome/ R53.82
 - Эмийн шалтгаант /Medication related/ R53.83
 - Халдварын дараах хам шинж /Post-infectious disease syndrome/ G04

6.2.2 Дотрын анагаах судлалын өвчний жагсаалт - ICD 10.

Амьсгалын эрхтэн тогтолцоо /Respiratory/ J00-J99

1. Уушгины хатгаа /Pneumonia/ J18.9
2. Уушгины эмболизм /Pulmonary embolism/ I26.9
3. Гипервентиляци /Hyperventilation/ R06.4
4. Харшлын ринит /Allergic rhinitis/ J30.9
5. Астма /Asthma/ J45.909
6. Уушгины архаг бөглөрөлтөт өвчин /Chronic obstructive pulmonary disease /J44.9
7. Гялтангийн шүүдэст үрэвсэл /Pleural effusion/ J91.8

Бөөр/Renal/ N00-N99

8. Бөөрний микроальбуминури /Renal Microalbuminuria/ R80.9
9. Гломерулонефрит /Glomerulonephritis/ N05.2
10. Нефроз хам шинж /Nephrotic syndrome/ N04.9
11. Протеинури /Proteinuria/ R80
12. Гематури /Haematuria/ R31.9
13. Бөөрний өмнөх азотеми, бөөрний цочмог гэмтэл (үе шат1-2) /Prerenal azotemia and acute kidney injury (stages 1 and 2)
14. Бөөрний архаг өвчин (үе шат 1-3) /Chronic kidney disease (stages 1-3)
15. Халдвар (цистит, пиелонефрит) /Infections (cystitis, pyelonephritis)
16. Шээс дамжуулах доод замын эмгэгүүд /Lower urinary tract symptoms (LUTS)
17. Бөөрний чулуу /Kidney stones/

Дотоод шүүрэл /Diabetes and Endocrinology E00-E90

18. Чихрийн шижин хэв шинж 1,2 /Types 1 and, 2 diabetes/ E11
19. Зүрх судасны эрсдлийн менежмент /Cardiovascular risk management/ Z13.6
20. Чихрийн шижингийн невропати /Diabetic neuropathy/ E13.40

21. Чихрийн шижингийн нефропати – БАӨ (үе шат 1-3)/ Diabetic nephropathy — chronic kidney disease (stages 1-3)/ E11.22
22. Мэс заслын үеийн чихрийн шижингийн тусламж/ Peri-operative diabetes care/ E13.9
23. Инсулин шахуургын эмчилгээ /Insulin pump therapy/ Z96.41
24. Липидийн солилцооны эмгэгүүд /lipid disorders/ E75.6
25. Тархмал бахуу /Goitre/ E04.9
26. Гипертиреодизм, гипотиреодизм /Hypothyroidism, hyperthyroidism/ E03.9, E05
27. Бамбайн хоргүй зангилаа /Benign thyroid nodule/ D34
28. Тиреодит /Thyroiditis/ E06.9
29. Таргалалт /Obesity/ E66.9
30. Анхдагч ба хоёрдогч яс сийрэгжилт /Primary and secondary osteoporosis/ M81.8
31. Кушинг өвчин /Cushing's disease/ E24.9
32. Аддисон өвчин /Addison's disease/ E27.1
33. Өнчин тархины эмгэгүүд /Pituitary disease/ E23.7

Зүрх судас /Cardiovascular/ I00-I99

34. Тосгуурын жирвэгнээ /Atrial fibrillation/ I48
35. Зүрхний түгээмэл тохиолдох хэм алдагдлууд /Common cardiac arrhythmias/ I49
36. Анхдагч даралт ихсэлт /Primary(essential) hypertension/ I10
37. Эм болон химийн бодисын шалтгаант хоёрдогч даралт ихсэлт /Secondary hypertension due to medications or chemicals(oral contraceptives, alcohol, enoxolone)/ I15
38. Гипертензи болон бөөрний архаг өвчин(1-3 үе шат)/ Hypertension and chronic kidney disease(stage 1-3)/ I15.1
39. Зүрх судасны өвчний анхдагч, хоёрдогч урьдчилан сэргийлэлт /Primary and secondary prevention
40. Тогтвортой стенокарди /Stable angina pectoris/ I20.9
41. Зүрхний дутагдал /Heart failure/ I50
42. Гипертензийн криз /Hypertensive crisis/ I16.9
43. Зүрхний шигдээс /Myocardial infarction/ I20-i25

Ревматологи, яс булчингийн тогтолцоо / Rheumatology and Musculoskeletal system

44. Шегрен хам шинж /Sicca syndrome/
45. Тулай ба хуурамч тулай /Gout and pseudogout/
46. Фибромиалги /Fibromyalgia/
47. Хэрлэгийн полимиалги /Polymyalgia rheumatica, RS3PE/
48. Халдварын дараах артрит(БЗДХ дараах, стрептококкт халдварын дараах) /Post-infectious arthritis (sexually transmitted disease, post-streptococcal infection/
49. Остеоартрит /Osteoarthritis/
50. Хэсэг газар болон үе орчмын өвдөлтийн хам шинж /Regional and peri-articular pain syndromes (bursitis, tendinitis/
51. Тогтолцооны улаан яршил /Systemic lupus erythematosus
52. Склеродерм /Scleroderma/
53. Барьцалдаат спондилит /Ankylosing spondylitis/
54. Ревматоид артрит/Rheumatoid arthritis/

Хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцоо /Gastrointestinal /Liver / K00-K93

55. Биж, Архаг гастрит /Functional dyspepsia/ K30, Chronic gastritis/ K29
56. Ходоод улаан хоолойн сөргөө өвчин /Gastro-oesophageal reflux disease/ K21

57. Ахалази /Achalasia/ K22.0
58. Ходоод дээд гэдэсний шархлаа өвчин /Peptic ulcer disease/ K25
60. Зогисох /Hiccups/ R06.6
61. Гастроэнтерит /Gastroenteritis/ K52.9
62. Стеаторрея /Steatorrhea/ K90.3
63. Осмос эсвэл шүүрлийн суулгалт /Osmotic or secretory diarrhoea/ K59
64. Парадокс суулгалт /Paradoxical diarrhoea/ K59.01
65. Баас хаталт /Constipation/ K59.0
66. Гэдэсний үрэвсэлт өвчин /Inflammatory bowel disease/ K52.9
67. Шингээлтийн хямрал /Malabsorption/ K90.9
68. Хордлого, эмийн шалтгаант элэгний гэмтэл /Toxic or drug-induced liver injury/ K71.9
69. Вирус гепатит /Viral hepatitis/ B15-B18
70. Аутоиммун гепатит /Autoimmune hepatitis/ K75.4
71. Гемохроматоз /Haemochromatosis/ E83.11
72. Архины ба архины бус шалтгаант элэг өөхлөх эмгэг /Alcoholic and non-alcoholic steatohepatitis/ K76.0
73. Элэгний архаг өвчин(цирроз) /Chronic liver disease (cirrhosis)/ K74
74. Элэгний цочмог дутагдал /Acute liver failure/ K72
75. Элэгний энцефалопати /Hepatic encephalopathy
76. Элэгний архаг өвчний хүндрэл /Complications of chronic liver disease/ K72.90
77. Элэгний хавдрын үсэрхийлэл /Liver metastasis/ C78.7
78. Бөглөрөлтөт шарлалт /Obstructive jaundice/ K83
79. Цэсний сувгийн эмгэг, хавдар / Bile duct disease K-82. K-83

Цус ба тунгалгийн тогтолцоо /Blood and Lymphatic system / D50-D77

80. Архаг өвчний үеийн цус багадалт /Anaemia of chronic disease/ D63
81. Ясны чөмөгний эмгэгүүд /Bone marrow diseases/ D61
82. Тэжээлийн дутагдалтай холбоотой цус багадалт /Anaemia due to nutritional deficiency/ D53.9
83. Эм ба халдварын шалтгаант панцитопени /Pancytopenia due to medications or infections/ D61.811
84. Эмийн шалтгаант цус алдалт /Bleeding due to medications (antiplatelet agents or oral anticoagulants)/ D68.32
85. Антикоагуляци эмчилгээ /Anticoagulation bridging/ Z79.01
86. Гемоглобинопати /Haemoglobinopathies/ D58.2
87. Гемолиз(аутоиммун) /Haemolysis (autoimmune)/ D59.19
88. Тромбоцитопени эсвэл тромбоцитопати /Thrombocytopenia or thrombocytopathy/ D69.6
89. Цусны цочмог хавдрууд /Acute leukemia/ C90-95
90. Миелопролефератив эмгэг /Chronic Myeloid leukemia/ D 69-75
91. Эбштейн-барр вирус халдвар /Epstein-Barr virus infection/ B27.90
92. Цитомегаловирус халдвар /Cytomegalovirus infection/ B25.9
93. Bartonella henselae infection/ A44.9
94. Токсоплазмоз /Toxoplasmosis/ B58.9
95. Саркоидоз/ Sarcoidosis/ D86.9
96. Лимфпролефератив эмгэгүүд /Lymphoproliferative diseases/ D89.82

6.2.3 Яаралтай ба эрчимт эмчилгээ шаардлагатай хамшинж, өвчний жагсаалт ICD10

1. Аритми /Arrhythmias/I49

2. Артрит /Arthritis/
3. Бөөрний дутагдал /Renal failure/N18
4. Бөөрний цочмог гэмтэл /Acute kidney injury/N17
5. Гипертензийн криз /Hypertensive crisis/I16.9
6. Гипертерми /Hyperthermia/R68.0
7. Гипоксиеми эсвэл амьсгалын дистресс /Hypoxemia or acute respiratory distress/R09.02, R06.03
8. Гипотензи болон шок /Hypotension and shock/I95.9, R57
9. Гипотерми /Hypothermia/T68
10. Зүрх-амьсгал зогсох /Cardiopulmonary arrest/I46
11. Менингит /Meningitis/G00
12. Нугас дарагдал /Spinal cord compression/G95.2
13. Синкопи /Syncope/R55
14. Ступор эсвэл ком /Stupor or coma/R40.1, R40.2
15. Таталт /Seizures/G40
16. Титмийн цочмог хам шинж /Acute coronary syndromes/I24.9
17. Уушгины эмболизм/Pulmonary embolism/I26.99
18. Үжил /Sepsis/I41.9
19. Харвалт /Stroke/I63.9
20. Харшлын цочмог хариу урвал /Acute allergic reactions/T78.4
21. Хоол боловсруулах замын цус алдалт /Gastrointestinal bleeding/K92.2
22. Хүнд зэргийн хүчил-суурь болон электролитийн эмгэгүүд /Serious acid-base and electrolyte disorders/E87.8
23. Хэвлийн гол судасны аневризм, цууралт /Abdominal aortic aneurysm, aortic dissection/I71.4, I71.0
24. Цочмог хэвлийн өвдөлт /Acute abdominal pain/R10.0
25. Чихрийн шижингийн кетоацидоз болон гиперосмос-гипергликемийн байдал /Diabetic ketoacidosis and hyperosmolar hyperglycemic state/E11-E13
26. Элэгний цочмог дутагдал /Acute liver failure/K72
27. Эмийн тун ихдэх эсвэл эмийн буруу хэрэглээтэй холбоотой хүндрэл /Drug overdose or complications of misuse of drugs/T50
28. Яаралтай эмчилгээ шаардлагатай бусад халдварууд /Other infections requiring emergency treatment

6.2.4 Гардан ажилбар үйлдлийн жагсаалт – ICD 9. (Хавсралт 4)

Арьс хатгах инвазив ажилбарууд

1. Венийн судсанд хатгалт хийх /Venepuncture/ 38.99
2. Захын венийн судсанд уян зүү тавих /Peripheral intravenous line insertion/ 92.28
3. Хэвлийн хөндийн хатгалт /Abdominal paracentesis/ 54.91
4. Чээжний хөндийн хатгалт /Thoracentesis/ 34.91
5. Нугасны хатгалт /Lumbar puncture/ 03.31
6. Мэс заслын энгийн оёдол тавих / Simple surgical stitching/suturing/ 86.5
7. Арьсан доор, арьсан дотор, булчинд тарилга хийх /Soft tissue injection (intradermal, subcutaneous, intramuscular)/ 99.11-99.29

Биеийн хөндийт эрхтэнд гуурс тавих ажилбарууд

8. Хамраар ходоодонд гуурс тавих/Nasogastric tube insertion/ 96.07
9. Давсагт гуурс тавих /Urethral catheterization (male and female)/ 59.8

Инвазив бус оношилгооны ажилбарууд

10. Зүрхний цахилгаан бичлэг хийх ба үнэлэх /Electrocardiographic recording and interpretation/ 89.54
11. Зүрхний 24 цагийн цахилгаан бичлэг /24-hour electrocardiographic monitoring/ 89.50
12. Зүрхний ачаалалтай бичлэг /Treadmill exercise testing/ 89.41
13. Спирометр, гуурсан хоолой тэлэх эмийн сорил /Spirometry/
14. Амбулаториор (24 цаг) артерийн даралт хянах /Ambulatory blood pressure monitoring/ 89.61
15. Шагай бугалганы индекс тодорхойлох /Ankle-brachial index/ Z13.6
16. Орны дэргэдэх хэт авиан шинжилгээ /Bedside 'binary' ultrasound/ 88.7
- Амилуулах лавшруулах тусламж**
17. Лавшруулах амилуулах тусламж / Advanced cardiac life support/ 37.41

ДОЛОО. СУРГАЛТЫН ҮНЭЛГЭЭ, ЭРГЭН ЗӨВЛӨГӨӨ

7.1 Суралцагч эмч ба хариуцагч

Сургалтын 2 жилийн хугацаанд суралцагч эмч бүрт хэрхэн ахин дэвшиж байгаа, хэрхэн сайжруулах тухай эргэн зөвлөгөө өгөх, суралцагч эмчийн хувийн төлөвлөгөөний (career plan) талаар зөвлөлдөх, тэднийг хариуцан ажиллах хүн (mentor) цаашид “хариуцагч” гэх-ийг оноож хуваарилна. Суралцагч эмч нь сургалт эхлэх үед хариуцагчтай уулзах ба цаашид 2-3 сар тутамд 1 удаа уулзаж ярилцан, үнэлгээтэй танилцаж, эргэн зөвлөгөө авна.

7.2. Суралцагч эмч ба эмнэл зүйн сургагч багш

Суралцагч эмчийн ажлын байр болон сургалт удирдах эмнэл зүйн сургагч багшийг сургалтын зохион байгуулах координатор багш томилно.

Суралцагч эмч нь тухайн тойролт эхлэхээс өмнө эмнэл зүйн сургагч багштай уулзаж, тойролтын хугацаанд тавьсан зорилтоо ярилцана.

Суралцагч эмч нь тойролтын явцад тавьсан зорилтод хүрэхийн тулд дутагдаж байгаа зүйл, түүнийг нөхөхөд хэрэгцээтэй байгаа зүйлийн тухай эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцана.

Суралцагч эмч нь тойролт дуусахад эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцлага хийж, сургалттай холбоотой асуудлаар заавар, зөвлөгөө авна.

7.3. Үнэлгээ

7.3.1. Төгсөлтийн шалгалт

“Дотрын анагаах ухаан судлал” үндсэн мэргэшлийн сургалтын төгсөлтийн тэнцсэн тохиолдолд “Дотрын эмч” -ийн мэргэшлийн үнэмлэх олгоно.

Төгсөлтийн үнэлгээ нь явцын үнэлгээ –80%, төгсөлтийн шалгалт - 20% байна.

7.3.2. Үнэлгээний арга

Сургалтын тойролтыг эмнэлгийн төрөлжсөн мэргэжлийн тасгаар эсвэл дотрын нэгдсэн тасаг дээр зохион байгуулах бөгөөд эмнэлзүйн тойролт бүрийн төгсгөлд явцын үнэлгээг хийж, ур чадвар, мэдлэг, харилцаа хандлагын үнэлгээний дундчаар

тооцогдоно. Тойролтын төгсгөл бүрт үнэлэгдсэн үнэлгээний дундаар явцын үнэлгээ гарна.

Сургалтын хугацаанд эзэмшвэл зохих эмнэлзүйн ур чадварын буюу гүйцэтгэлийн түвшинг буюу бие даан хийх чадвар ба бусад эмч нартай хамтарч, зөвлөж хийх чадвараас хамааран үнэлгээний дараах аргуудаас сонгон хэрэглэнэ.

Бие даан гүйцэтгэх, оношлох эмчлэх эмнэлзүйн ур чадвар, гүйцэтгэлийн түвшинг ажлын байрны үнэлгээний аргуудаар үнэлнэ. Үүнд:

- Бодит эмнэлзүйн тохиолдол шийдвэрлэх
- Эмнэлзүйн дасгал үнэлгээ /Mini-CEX/ үнэлгээний хуудсыг хавсралтаар
- Гардан үйлдлийн ажиглалтын үнэлгээ /DOPS/ үнэлгээний хуудсыг хавсралтаар
- OSCE
- Портфолио үнэлгээ

Бусад эмч нартай хамтарч, зөвлөж хийх эмнэлзүйн ур чадвар, гүйцэтгэлийн түвшинг үнэлгээний дараах аргуудаар үнэлнэ. Үүнд:

- Аман шалгалт
- Олон сонголтот сорил
- Бичгийн сорил
- Эмнэлзүйн тохиолдол шийдвэрлэх /цаасан ба бодит/
- Эмнэлзүйн тохиолдлын ажиглалтын үнэлгээ /ECE/

Суралцагчийн харилцаа, хандлагыг сургалтын тойролт бүр дээр 360 хэмийн үнэлгээгээр үнэлнэ. 360 хэмийн үнэлгээнд хамгийн багадаа хамтран суралцагч-3, удирдагч багш -2, тасгийн эмч -2, сувилагч -2, үйлчлэгч, асрагч - 2, өвчтөн, түүний ар гэрийн гишүүн - 4 оролцох ба нийт үнэлээчийн дундаж оноо 5-с дээш тохиолдолд харилцаа, хандлагын үнэлгээнд тэнцсэнд тооцно (Хавсралт Үнэлгээний хуудас).

7.4. Үнэлгээний дүнг хянах

Үнэлгээний дүнг суралцагч эмч, хариуцагчид танилцуулах ба бусадтай хуваалцахгүй.

Форматив CbD (Case based Discussion), VSOP үнэлгээ, сорилын үнэлгээ, 360 хэмийн үнэлгээ, эмчлүүлэгчийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээний дүнг сургалтын алба хяналт тавьж, хадгална.

Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүнг суралцагч эмч өөрөө хадгална.

Портфолиод үнэлгээ, эмнэл зүйн сургагч багштай зөвлөлдсөн асуудал, өгсөн зөвлөгөөг бичиж тэмдэглэн хадгална. Суралцагч эмч нь сургалтын хугацаанд суралцсан лекц, эмнэлгийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний сургалтын үеэр эрүүл мэндийн сургалт, сурталчилгаа хийсэн материал зэрэг сургалттай холбоотой бусад бичиг баримтыг үр дүн болгож хадгална.

Сургалтын алба үнэлгээний дүнг сургалтын хяналтын зөвлөлд танилцуулах ба сургалтын төгсгөлд хариуцагчаас суралцагч эмчид зөвлөгөө өгнө.

7.5 Сургалтын төгсөлтийг шийдвэрлэх

Дараах шаардлагыг хангасан тохиолдолд сургалтыг амжилттай дүүргэсэнд тооцно. Үүнд:

1. Эмнэлзүйн тойролт, сургалтанд бүрэн хамрагдсан
2. Тойролтын явцын үнэлгээнд тэнцсэн
3. Сургалтын явцад харилцаа хандлагын үнэлгээний (360 хэмийн үнэлгээ) дундач оноо 5-с дээш
4. Төгсөлтийн шалгалтанд 80%-иас дээш үнэлэгдсэн

Сургалтын хяналтын зөвлөл нь тойролт бүрт хийгдсэн 360 хэм, Форматив CbD (Case based Discussion), VSOP, Эмчлүүлэгчийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээнүүдийн нэгдсэн дүн, суралцагчийн сургалтын ирц, зайлшгүй таньж мэдэж суралцах шинж тэмдэг, өвчний тохиолдол, гардан үйлдлийн тоог харгалзан сургалтын төгсөлтийн эцсийн шийдвэрийг гаргана.

Шийдвэр гаргах шалгуур нь: Зайлшгүй сургалтад оролцсон байх өдрийн тоо буюу сургалтын ирц. Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан цалинтай амралтын өдрийн тоо, хүндэтгэх шалтгаантай авах амралтын өдрийн тоог оруулаад сургалтын хугацаанд авах амралтын өдрийн тоог сургалтын тойролт тус бүрийн нийт өдрийн 20%-аас хэтрүүлэхгүй байна.

Сургалтын ирц хангалтгүй бол тухайн тасарсан сургалтын өдөр, агуулгыг нөхүүлнэ.

Тойролт бүрийн төгсгөлд эсвэл 2 жилийн сургалтын эцэст суралцагчийг төгсгөх боломжгүй гэсэн шийдвэр гарсан тохиолдолд шалтгаан, цаашид сургалтыг хэрхэн төгсгөх талаарх шийдвэр, зөвлөмжийг сургалтын алба болон хариуцагчаас тухайн суралцагч эмчид тайлбарлаж өгнө.

Нийт хам шинж, эмгэг, гардан үйлдэл, ажилбараас 90-ээс дээш хувийг хийж гүйцэтгэсэн тохиолдолд төгсөлтийн шалгалтанд орохыг зөвшөөрнө.

Сургалтын тойролтыг бүрэн гүйцээж, үнэлэгдэн, төгсөлтийн нэгдсэн шалгалтад тэнцсэн тохиолдолд “Дотрын анагаах судлалын эмч”-ийн үндсэн мэргэшлийн үнэмлэх олгоно.

НАЙМ. ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ХЯНАЛТ

8.1. Сургалтын хяналтын зөвлөл

- Хяналтын зөвлөл нь сургалтын албаны мэргэжилтэн, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний байгууллагын дэд дарга, тухайн тойролтын сургалт хариуцагч, эмнэлгийн захиргааны алба, суралцагч эмчийн төлөөллөөс тус тус бүрдэнэ. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь сургалт эрхлэгч байгууллагын даргын шууд удирдлага доор ажиллана.
- Сургалтын хяналтын зөвлөл нь улиралд нэг удаа хуралдана.
- Сургалтын хяналтын зөвлөл нь суралцагчийн сургалт, тулгарсан асуудалтай танилцах, суралцагчтай холбоотой бүх асуудлыг ярилцаж, шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлно.
- Сургалтын хяналтын зөвлөлийн гишүүд сургалтыг илүү сайжруулахын тулд өөрийн мэдлэг боловсролоо дээшлүүлэхийг зорьж ажиллана.

8.2. Хөтөлбөрийн хяналт

- Сургалтын алба хөтөлбөрт улиралд нэг удаа хяналт тавина.
- Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх сургалтын төлөвлөгөө гаргах, эмнэл зүйн сургагч багшид чиглэсэн сургалт (*Faculty development*), суралцагчийн сургалтын үйл

ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, шаардагдах санхүүжилтийг төсөвт тусгах зэргийг сургалтын алба хариуцна.

- Сургалт эрхлэх байгууллага нь хөтөлбөрийн агуулгад 20% хүртэл нэмэлт өөрчлөлтийг хийх боломжтой ба шаардлагатай тохиолдолд сургалтын хяналтын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн, өөрчлөлт оруулна. Энэ тухай Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвд албан бичгээр ажлын 10 хоногт багтаан мэдэгдэнэ.
- Дотрын анагаах судлалын холбоо нь хөтөлбөрийн хэрэгжилтэнд жилд 1 удаа, хөтөлбөрийн үр дүнд 2 жилд 1 удаа хөндлөнгийн хяналт үнэлгээг хийнэ.
- Дотрын анагаах судлалын холбоо нь сургалт эрхлэх байгууллагын сургалтын албатай хамтран дотрын анагаах судлалын хөтөлбөрийг 5 жил тутамд үнэлж, шинэчилнэ.

8.3. Сургалтын танилцуулга (*Orientation*)

Сургалт эхлэхийн өмнө тойролт бүрийн сургалтын төлөвлөгөө (*Training plan*) болон хөтөлбөрийн (*curriculum*) агуулгын уялдааг тодорхой ойлгох, сургалт эрхлэх байгууллага (эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв), түүний үйл ажиллагаа, эмчилгээ, оношилгооны аюулгүй байдал, халдвар хамгаалал, ёс зүйн тухай суралцагчид ойлголт өгөх зорилго бүхий танилцуулга хичээлийг зохион байгуулна.

Дотрын анагаах судлалын хамшинж, өвчний жагсаалт / ICD 10/

Хам шинж, эмгэг	Бие даан оношлох, эмчлэх	Шаардлагатай бол бусад эмчтэй хамтрах, зөвлөгөө авах
ХАМ ШИНЖ		
1. Арьс загатнах /Pruritus/ L29.9	Чонон хөрвөс /Urticaria/ L50.9	Жирэмслэлт /Pregnancy/ Z34.90
	Эмийн шалтгаант /Medication related/ L29.8	Цусны өвчнүүд /Haematological disease/ D50-D77
	Халдварт өвчин /Infection diseases/ B99.9	Паранеопластик хам шинж /Paraneoplastic syndrome/ G13
		Аутоиммун өвчин /Autoimmune disease/ D89
		Бодисын солилцооны эмгэгүүд /Metabolic disorders/ E88
2. Жин алдалт /Weight loss/ R63.4	Хооллолтын илчлэгийн хэмжээ буурах /Decreased caloric intake/ E63.9	Хорт хавдар /Malignancy/ C80.1
	Эмийн шалтгаант /Medication related/ R63.4	Бөөрний архаг өвчин /Chronic kidney disease/ N18.9
	Илчлэгийн зарцуулалт ихсэх /Increased energy expenditure/ R63.8	Малабсорбци: нойр булчирхайн эмгэгүүд ба целиак өвчин /Malabsorption, including pancreatic disorders and coeliac disease/ K90.9, K86.9, K90.0
	Гипертиреодизм, тиреотоксикоз /Hyperthyroidism, thyrotoxicosis/ E03.3,	
	Гэдэсний үрэвсэлт өвчин /Inflammatory bowel disease/ K51.90	Зүрхний тураал /Cardiac cachexia/ R64
		Уушгины тураал /Pulmonary cachexia/ R64
		Бусад дотоод шүүрлийн эмгэгүүд /Other endocrine diseases/ E34.9
		Мэдрэлийн эмгэгүүд /Neurological conditions/ G71
Сэтгэцийн ба хоол идэх дурын эмгэг /Psychiatric and eating disorders/ F50		
	Халдварууд (вирус, бактер, мөөгөнцөр,	

		шимэгч) /Infections(viral, bacterial, fungal, parasitic)/ B99.9
		Системийн өвчнүүд /Systemic diseases/ M36.8
		Кушингийн өвчин ба хам шинж /Cushing's disease and syndrome/ E24.8
		Өндгөвч олон уйланхайжих хам шинж /Polycystic ovary syndrome/ E28.2
4. Нурууны цочмог өвдөлт /Acute back pain/ M54.50	Бүсэлхий нурууны өвдөлт /Lumbago/ M54.40	Ясны үсэрхийлэл /Bone metastasis/ C79.51
	Спондилоартроз /Spondyloarthritis/ M19	Нугалам хоорондын дискийн үрэвсэл /Spondylodiscitis/ M46.46
	Ишиалги /Sciatica/ M54.3	Ёзоорын өвдөлт , радикулопати /Radicular pain and radiculopathy/ M54.14, M54.10
5. Полиури /Polyuria/ R35.8	Осмос диурез /Osmotic diuresis/ R35	
	Эмийн шалтгаант /Medication related (mannitol, lithium)/ R35.8	
	Бөөрний цочмог гэмтлийн дараах полиурийн үе /Polyuric phase after acute kidney injury/ N17	
	Элэгний эмгэгүүд /Liver diseases/ K70-K77	
	Бөөрний эмгэгүүд /Renal diseases/ N00-N99	
6. Толгойн өвдөлт /Headache/ 51.9	Толгойн өвдөлт /Headache/ R51.9	
7. Хаван /Oedema/ R60.9	Зүрхний дутагдал /Heart failure/ I50	Дээд мөчдийн тромбоз /Upper extremity thrombosis/ I82
	Ерөнхий хаван (гипоальбуминеми)/ Generalised oedema (hypoalbuminemia)/ R77	Уушгины гипертензи /Pulmonary hypertension/ I27

	Венийн дутмагшил /Venous insufficiency/ I87	
	Элэгний цирроз, эсвэл элэгний дутагдал /Cirrhosis or hepatic failure/ K74, K72	
	Тромбозын дараах хам шинж /Postthrombotic syndrome/ I87.01	Дээд эсвэл доод хөндийн венийн хам шинж / Inferior or superior vena syndrome/ I82.2
	Нефроз хам шинж /Nephrotic syndrome/ N04.9	
	Эмийн шалтгаант хаван /oedema caused by medications/ E09.3	Бөөрний дутагдал /Renal failure/ N17.9
	Шалтгаан тодорхойгүй хавагнах /Idiopathic or cyclic swelling/ R60.9	Констриктив перикардит /Constrictive pericarditis/ I31.1
	Судасны гаралтай хаван /Angioedema/ T78.3	Уураг алдалттай энтеропати /Protein losing enteropathy/ K52.2
		Лимфийн хаван /Lymphatic oedema/ I89.0
8. Халууралт /Fever/ R50.9	Амьсгалын дээд, доод замын халдвар /Upper and lower airway infection/ J06.9	Үжлийн шок /Septic shock/ R65.21
	Эмэгтэй хүнд шээсний замын халдвар /Urinary tract infection in a female/ N39.0	Эрэгтэй хүнд шээсний замын халдвар /Urinary tract infection in a male/ N39.0
	Гастроэнтерит /Gastroenteritis/ A09.9	Төв мэдрэлийн тогтолцооны халдвар /Central nervous system infection/ A88.8
	Арьсны халдвар /Skin infection/ L08.9	Нугасны идээт үрэвсэл /Pyogenic spinal infection/ M46.36
	Буглаа /Abscess/ L02.91	Гүйлсэн булчирхай-залгиурын үрэвсэл, хүндэрсэн синусит /Tonsillar-pharyngeal infection, complicated sinusitis/ J39.0, J01.90
	Зөөлөн эдийн халдвар /Soft tissue infection/ L08.9	Остеомиелит /Osteomyelitis/ M86.9

	Эмнэлгийн гаралтай халдвар /Nosocomial infection/ Y95	Артрит /Arthritis/ M13.8
	Дивертикулит /Diverticulitis/ K57.92	Аялагчдын халууралт, Эбола болон хумхаагийн, Яс булчингийн тогтолцооны халууралт /Fever in travellers, including fever associated with malaria, dengue and Ebola/ R50.9 , B54, A98.4
	Вирусын шалтгаант халдвар /Viral infection/ B34.9	Халдварлагдсан нойр булчирхайн үхжил /Infected pancreatic necrosis/ K85.92
		Эмпиема /Empyema/ B95
	Шалтгаан тодорхойгүй халууралт /Fever of unknown origin/ R50	Эндокардит /Endocarditis/ I33.9
		Судсан дотуурх болон суулгацтай холбоотой халдвар /Endovascular and device-related infection/ T82.7
		Халдварлагдсан протез /Infected prosthesis/ T84.50
		Сүрьеэ /Tuberculosis/ A15.0
		Системийн өвчний үеийн халууралт /Fever in systemic diseases/ R65.10
		Дархлаа дарангуйлагдсан өвчтөнд халууралт /Fever in immunocompromised host/ R50.81
		Үечилсэн халууралтын хам шинж /Periodic fever syndrome/ M04.1
		Хавдрын хам шинж /Paraneoplastic syndrome/ G13
9. Хэвлийн өвдөлт /Abdominal pain/ R10.9	Диспепси /Dyspepsia/ K30	Хүндрэлтэй дивертикулит /Complicated diverticulitis/ K57.32
	Гэдэс цочролын хам шинж /Irritable bowel syndrome/ K58.9	Аарцгийн үрэвсэлт өвчин /Pelvic inflammatory disease/ N73.9
	Цистит /Cystitis/ N30	Перитонит /Peritonitis/ K65.9
	Эмэгтэй хүнд тохиолдох архаг пиелонефрит /Chronic pyelonephritis in a female/ N11.1	Хэвлийн диализын шалтгаант перитонит /CAPD peritonitis/ K65.9

	Хэвлийн хананы эмгэгүүд /Diseases of the abdominal wall/ K46	Гэдэсний түгжрэл /Intestinal obstruction/ K56.69	
	Гастроэнтерит /Gastroenteritis/ A09.9	Цочмог болон архаг чацархайн ишеми /Acute, chronic mesenteric ischaemia/ K55.059	
	Энтероколит /Enterocolitis A04	Хэвлийн масс/Abdominal mass/ R19.00	
	Ходоод дээд гэдэсний шархлаат өвчин /Peptic ulcer disease/ K27	Мэс заслын цочмог хэвлийн өвдөлт /Acute surgical abdomen/ R10	
	Нойр булчирхайн үрэвсэл /Pancreatitis/ K85		
	Цөсний хүүдийн чулуутай, чулуугүй цочмог үрэвсэл /Cholecystitis / K-80. K-81		
	Гэдэсний үрэвсэлт эмгэгүүд / Inflammatory bowel disease K- 50. K-51		
	Мухар олгойн үрэвсэл /Appendicitis/ K35-K38		
	Порфири /Porphyria/ E80.20		
	Гепатит, перигепатит /Hepatitis, perihepatitis/ B15-B19		
10. Цээжний өвдөлт /Chest pain/ R07	Уушгины хатгаа /Pneumonia/ J18.9		
	Цээжний бах, титмийн цочмог хам шинж /Angina, acute coronary syndrome/ I20, I24		
	Уушгины эмболизм /Pulmonary embolism/ I26.9	Перикардит, миокардит /Pericarditis, myocarditis/ I30.9, I51	
	Гялтангийн үрэвсэл /Pleurisy/ R09.1	Аортын аневризм цуурах /Dissecting aortic aneurysm/ I71	
	Хавирга хоорондын мэдрэлийн өвдөлт /Intercostal neuralgia/ G58.0	Бүслүүр үлдийн дараах невропати /Postherpetic neuropathy/ B02.23	
	Титцийн хам шинж, Мөгөөрс хавирганы холбоосны хамшинж	Хорт хавдар /Malignancies/ C80	

	/Tietze syndrome/Bornholm disease/costochondritis/ M94.0, B33.0	
	Ходоод-улаан хоолойн сөргөө өвчин /Gastro-oesophageal reflux disease/ K21.9	
	Хавирганы хугарал /Rib fracture/ S22.39	
11. Ядрах /Fatigue/ R53.83	Архаг ядрах хам шинж /Chronic fatigue syndrome/ R53.82	
	Эмийн шалтгаант /Medication related/ R53.83	Төвийн гаралтай чихрийн шижин /Central diabetes insipidus/ E23.2
	Халдварын дараах хам шинж /Post-infectious disease syndrome/ G04	Бөөрний гаралтай чихрийн шижин /Nephrogenic diabetes insipidus/ N25.1
ЭРХТЭН ТОГТОЛЦООНЫ ЭМГЭГ		
1. Амьсгалын эрхтэн тогтолцоо /Respiratory/ J00-J99	1. Уушгины хатгаа /Pneumonia/ J18.9	1. Шалтгаан тодорхойгүй амьсгаадалт /Unexplained breathlessness/
	2. Уушгины эмболизм /Pulmonary embolism/ I26.9	2. Стридор, амьсгалын дээд замын бөглөрөл/ Stridor, upper airway obstruction/ R06.1
	3. Гипервентиляци /Hyperventilation/ R06.4	3. Пневмоторакс /Pneumothorax/ J93.9
	4. Харшлын ринит /Allergic rhinitis/ J30.9	4. Уушгины гипертензи /Pulmonary hypertension/ I27.20
	5. Астма /Asthma/ J45.909	5. Уушгины завсрын эдийн өвчин /Interstitial lung diseases/ J84.84
	6. Уушгины архаг бөглөрөлтөт өвчин /Chronic obstructive pulmonary disease /J44.9	6. Уушгины хавдар/ Lung cancer
	7. Гялтангийн шүүдэст үрэвсэл /Pleural effusion/ J91.8	7. Цээжний хэнхэрцгийн буруу хөгжил /Thoracic cage abnormalities/ M95.4
2. Бөөр /Renal/	8. Бөөрний микроальбуминури /Renal Microalbuminuria/ R80.9	8. Нүүрстөрөгчийн дан ислээр хордох /Carbon monoxide intoxication/ T58.91
		9. Бөөрний удамшлын эмгэгүүд /Hereditary renal diseases/ NN07.5

N00-N99	9. Гломерулонефрит /Glomerulonephritis/ N05.2	
	10. Нефроз хам шинж /Nephrotic syndrome/ N04.9	10. Парапротейнеми, амилоидоз /Paraproteinaemia, amyloidosis/ E85.9
	11. Протеинури /Proteinuria/ R80	11. Эмнүүд, завсрын эдийн эмгэгүүд /Medications, interstitial diseases
	12. Гематури /Haematuria/ R31.9	12. Бөөрний цочмог гэмтэл (үе шат 3) /Acute kidney injury (stage 3)
	13. Бөөрний өмнөх азотеми, бөөрний цочмог гэмтэл (үе шат1-2) /Prerenal azotemia and acute kidney injury (stages 1 and 2)	13 Бөөрний архаг өвчин(үе шат 4 - 5) /Chronic kidney disease (stages 4 and 5)
	14. Бөөрний архаг өвчин (үе шат 1-3) /Chronic kidney disease (stages 1-3)	14. Бөөр шилжүүлэн суулгасны дараах байдал /Status post kidney transplant
		15. Аутосомын доминант бөөр олон уйланхайжих эмгэг /Autosomal dominant polycystic kidney disease (ADPKD)
		16. Бөөрний инфаркт /Renal infarction
	15. Халдвар (цистит, пиелонефрит) /Infections (cystitis, pyelonephritis)	17. Тромботик тромбоцитопенийн пурпура, гемолизын уремик хам шинж /Thrombotic thrombocytopenic purpura/ haemolytic-uraemic syndrome
	16. Шээс дамжуулах доод замын эмгэгүүд /Lower urinary tract symptoms (LUTS)	18. Хорт хавдар /Malignancy/
17. Бөөрний чулуу /Kidney stones/	19. Бөглөрөлтөт нефропати /Obstructive nephropathies	
	20. Хөхлөгийн үхжил /Papillary necrosis	
3. Дотоод шүүрэл /Endocrinology E00- E90/	18. Чихрийн шижин хэв шинж 1,2 /Types 1 and, 2 diabetes/ E11	21. Чихрийн шижингийн нефропати - БАӨ(үе шат 4-5) /Diabetic nephropathy — chronic kidney disease (stages stages 4 and 5) E11.22
	19. Зүрх судасны эрсдлийн менежмент /Cardiovascular risk management/ Z13.6	22. Өндгөвч олон уйланхайжих хам шинж /Polycystic ovary syndrome/

20. Чихрийн шижингийн невропати /Diabetic neuropathy/ E13.40	23. Чихрийн шижингийн үеийн нефроз хам шинж/Nephrotic syndrome in diabetes/ E11.21
21. Чихрийн шижингийн нефропати – БАӨ (үе шат 1-3)/ Diabetic nephropathy — chronic kidney disease (stages 1-3)/ E11.22	24. Жирэмсний чихрийн шижин /Pregnancy in diabetes/ O24.419
22. Мэс заслын үеийн чихрийн шижингийн тусламж/ Peri-operative diabetes care/ E13.9	25. Чихрийн шижингийн хөлний хүндрэл /Diabetic foot/ E11.4
23. Инсулин шахуургын эмчилгээ /Insulin pump therapy/ Z96.41	
24. Липидийн солилцооны эмгэгүүд /lipid disorders/ E75.6	
25. Тархмал бахуу /Goitre/ E04.9	26. Бамбайн масс /Thyroid mass/ E04.1
26. Гипертиреодизм, гипотиреодизм /Hypothyroidism, hyperthyroidism/ E03.9, E05	27. Феохромоцитома болон параганглиома /Pheochromocytoma and paraganglioma/ C74.10
27. Бамбайн хоргүй зангилаа /Benign thyroid nodule/ D34	
28. Тиреодит /Thyroiditis/ E06.9	
29. Таргалалт /Obesity/ E66.9	28. Хирсутизм(гормоны илүүдэл) /Hirsutism (hormone overproduction)/ L68.0
30. Анхдагч ба хоёрдогч яс сийрэгжилт /Primary and secondary osteoporosis/ M81.8	29. Гинекомасти(дааврын илүүдэл) /Gynaecomastia (hormone overproduction)/N62
31. Кушинг өвчин /Cushing's disease/ E24.9	30. Галакторрея(пролактинома) Galactorrhea (prolactinoma)/ O92.6
32. Аддисон өвчин /Addison's disease/ E27.1	
33. Өнчин тархины эмгэгүүд /Pituitary disease/ E23.7	

4. Зүрх судас /Cardiovascular/ I00-199	34. Тосгуурын жирвэгнээ /Atrial fibrillation/ I48	31. Гол судасны нарийсал /Coarctation of the aorta/ Q25.1
	35. Зүрхний түгээмэл тохиолдох хэм алдагдлууд /Common cardiac arrhythmias/ I49	
	36. Анхдагч даралт ихсэлт /Primary(essential) hypertension/ I10	32. Дотоод шүүрлийн гаралтай даралт ихсэлт /Endocrine hypertension/ I15.2
		33. Бөөрний артерийн эмгэгүүд /Renal artery disease/ I70.1
	37. Эм болон химийн бодисын шалтгаант хоёрдогч даралт ихсэлт /Secondary hypertension due to medications or chemicals(oral contraceptives, alcohol, enoxolone)/ I15	34. Нойрон дунд амьсгал тасалдах хам шинж /Obstructive sleep apnea syndrome/ G47.33
	38. Гипертензи болон бөөрний архаг өвчин(1-3 үе шат)/ Hypertension and chronic kidney disease(stage 1-3)/ I15.1	35. Гипертензи болон бөөрний архаг өвчин (4-5 үе шат) /Hypertension and chronic kidney disease(stage 4-5)/ I15.1
	39. Анхдагч болон хоёрдогч урьдчилан сэргийлэлт /Primary and secondary prevention	36. Перикардит /Pericarditis/ I30.9
	40. Тогтвортой стенокарди /Stable angina pectoris/ I20.9	
	41. Зүрхний дутагдал /Heart failure/ I50	
42. Гипертензийн криз /Hypertensive crisis/ I16.9		
43. Миокардийн инфаркт /Myocardial infarction/ I20-i25		
5. Ревматологи, яс булчингийн тогтолцоо /	44. Шегрен хам шинж /Sicca syndrome/	37. Зангилаат полиартерит /Polyarteritis nodosa
	45. Тулай ба хуурамч тулай /Gout and pseudogout/	38. Жижиг судасны васкулит (полиангиттай грануломатоз, микроскопийн полиангит)/ Small vessel vasculitides (granulomatosis
	46. Фибромиалги /Fibromyalgia/	

Rheumatology and Musculoskeletal system		with polyangiitis, microscopic polyangiitis, Churg–Strauss syndrome)
	47. Хэрлэгийн полимиалги /Polymyalgia rheumatica, RS3PE/	39. Хайрст үлдийн артрит /Psoriatic arthritis/
	48. Халдварын дараах артрит (БЗДХ дараах, стрептококкт халдварын дараах) /Post-infectious arthritis (sexually transmitted disease, post-streptococcal infection/	
	49. Остеоартрит /Osteoarthritis/	40. Амилоидоз /Amyloidosis
	50. Хэсэг газар болон үе орчмын өвдөлтийн хам шинж /Regional and peri-articular pain syndromes (bursitis, tendinitis/	41. Charcot joint
	51. Тогтолцооны улаан яршил /Systemic lupus erythematosus	42. Гемартроз /Haemarthrosis
	52. Склеродерм /Scleroderma/	43. Парвовирус В19 халдвар /Parvovirus B19 infection
	53. Барьцалдаат спондилит /Ankylosing spondylitis/	44. Лайм өвчин /Lyme disease
	54. Ревматоид артрит/Rheumatoid arthritis/	45. Аварга эст артерит/Giant cell arteritis
6. Хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцоо /Gastrointestinal/ K00-K93	55. Биж, Архаг гастрит /Functional dyspepsia/ K30, Chronic gastritis/ K29	46. Гавлын доторх даралт ихсэх /Raised intracranial pressure/ H47.11
	56. Ходоод улаан хоолойн сөргөө өвчин /Gastro-oesophageal reflux disease/ K21	47. Улаан хоолой хавдраар бөглөрөх /Oesophageal obstruction due to tumour/ K22.2
	57. Ахалази /Achalasia/ K22.0	48. Хоргүй пароксизмал байрлалын вертиго, Меньерийн өвчин /Benign paroxysmal positional vertigo and Meniere's disease/ H81.10
	58. Ходоод дээд гэдэсний шархлаат өвчин /Peptic ulcer disease/ K25	49. Идэх дурын эмгэг /Eating disorders/ F50.9

	59. Гэдэсний гүрвэлзэх хөдөлгөөний эмгэгүүд /Motility disorders/ K22.4	50. Гэдэсний түгжрэл /Intestinal obstruction/ K56.69
	60. Зогисох /Hiccups/ R06.6	51. Бүдүүн гэдэсний карцинома эсвэл полип /Colon carcinoma or colon polyp/ C18.9, K63.5
	61. Гастроэнтерит /Gastroenteritis/ K52.9	52. Гэдэсний ишеми /Intestinal ischaemia/ K55.059
	62. Стеаторреа /Steatorrhea/ K90.3	53. Богино гэдэсний хам шинж /Short bowel syndrome/ K91.2
	63. Осмос эсвэл шүүрлийн суулгалт /Osmotic or secretory diarrhoea/ K59	54. Дотоод шүүрлийн эмгэгүүд /Endocrine disorders/ E00-E90
	64. Парадокс суулгалт /Paradoxical diarrhoea/ K59.01	
	65. Баас хаталт /Constipation/ K59.0	
	66. Гэдэсний үрэвсэлт өвчин /Inflammatory bowel disease/ K52.9	
	67. Шингээлтийн хямрал /Malabsorption/ K90.9	
Элэг/Liver	68. Хордлого, эмийн шалтгаант элэгний гэмтэл /Toxic or drug-induced liver injury/ K71.9	55. Удамшлын билирубины эмгэг /Hereditary bilirubin disorders/ K80.7
	69. Вируст гепатит /Viral hepatitis/ B15-B18	56. Гемолизийн шарлалт /Haemolytic jaundice/ P58.8
	70. Аутоиммун гепатит /Autoimmune hepatitis/ K75.4	57. Элэгний хуримтлалын болон лизосомын эмгэгүүд /Lysosomal and other storage disorders of the liver/ E74
	71. Гемохроматоз /Haemochromatosis/ E83.11	58. Элэгний нэвчилтэт эмгэгүүд /Infiltrative disease of the liver/ K76.89
72. Архины ба архины бус шалтгаант элэг өөхлөх эмгэг /Alcoholic and non-alcoholic steatohepatitis/ K76.0		

	73. Элэгний архаг өвчин(цирроз) /Chronic liver disease (cirrhosis)/ K74	
	74. Элэгний цочмог дутагдал /Acute liver failure/ K72	
	75. Элэгний энцефалопати /Hepatic encephalopathy	
	76. Элэгний архаг өвчний хүндрэл /Complications of chronic liver disease/ K72.90	
	77. Элэгний хавдрын үсэрхийлэл /Liver metastasis/ C78.7	
	78. Бөглөрөлтөт шарлалт /Obstructive jaundice/ K83	
	79. Цэсний сувгийн эмгэг, хавдар / Bile duct disease K-82. K-83	
7 Цус /Blood/ D50-D77	80. Архаг өвчний үеийн цус багадалт /Anaemia of chronic disease/ D63	59. Бөөрний архаг өвчний цус багадалт /Anaemia of chronic kidney disease/ D63.1
	81. Ясны чөмөгний эмгэгүүд /Bone marrow diseases/ D61	60. Их хэмжээний умайн цус алдалт /Excessive uterine bleeding/ N93.9
	82. Тэжээлийн дутагдалтай холбоотой цус багадалт /Anaemia due to nutritional deficiency/ D53.9	61. Хоол боловсруулах замын архаг цус алдалт /Chronic gastrointestinal blood loss/ K92.2
	83. Эм ба халдварын шалтгаант панцитопени /Pancytopenia due to medications or infections/ D61.811	62. Чацархайн тромбоз /Mesenteric thrombosis/ I81
	84. Эмийн шалтгаант цус алдалт /Bleeding due to medications (antiplatelet agents or oral anticoagulants)/ D68.32	63. Бөөрний венийн тромбоз /Renal vein thrombosis/ I82.3

	85. Антикоагулянт эмчилгээ /Anticoagulation bridging/ Z79.01	64. Үүдэн венийн тромбоз /Portal vein thrombosis/ I81
	86. Гемоглобинопати /Haemoglobinopathies/ D58.2	65. Тромбоцитоз /Thrombocytosis/ D75.83
	87. Гемолиз(аутоиммун) /Haemolysis (autoimmune)/ D59.19	66. Удамшлын болон олдмол коагулопати /Hereditary and acquired coagulopathies/ D68.4
	88. Тромбоцитопени эсвэл тромбоцитопати /Thrombocytopenia or thrombocytopathy/ D69.6	67. Хорт хавдар эсвэл аутоиммунтай холбоотой цусны эмгэгүүд /Malignancy- or autoimmune disease- related haemostatic disorders/ D75.9
	89. Цусны цочмог хавдрууд /Acute leukemia/ C90-95	68. Судсанд цус түгмэл бүлэгнэх хам шинж /Disseminated intravascular coagulation/ D65
	90. Миелопролефератив эмгэг /Chronic Myeloid leukemia/ D 69-75	
Тунгалгий н тогтолцоо /Lymphatic system	91. Эбштейн-барр вирус халдвар /Epstein-Barr virus infection/ B27.90	69. БЗДХ /Sexually transmitted diseases/ A64
	92. Цитомегаловирус халдвар/Cytomegalovirus infection/ B25.9	70. ХДХВ /Human immunodeficiency virus infection/ B22
	93. Bartonella henselae infection/ A44.9	71. Сүрьеэ /Tuberculosis/ Z11.1
	94. Токсоплазмоз /Toxoplasmosis/ B58.9	72. Идээт лимфаденит/ Purulent lymphadenitis/ L04.9
	95. Саркоидоз/ Sarcoidosis/ D86.9	73. Goucher's disease/ E75.22
	96. Лимфпролефератив эмгэгүүд /Lymphoproliferative diseases/ D89.82	74. Үсэрхийлэл /Metastasis/ C79.9 75. Kikuchi disease/ I88.9

Яаралтай ба эрчимт эмчилгээ шаардах хамшинж, өвчний жагсаалт

Эмгэг	Бие даан оношлох, эмчлэх	Шаардлагатай бол бусад эмчтэй хамтрах, зөвлөгөө авах
1 Аритми /Arrhythmias/I49	1. Ховдлын дээрх тахикарди Supraventricular tachycardia/I47.1	1. Ховдлын тахикарди /Ventricular tachycardia/I47.2
2 Артрит /Arthritis/	2. Тулай болон хуурамч тулай /Gout and pseudogout/M10.9, M11.2	2. Үжлийн артрит /Septic arthritis/M00.8
3 Бөөрний дутагдал /Renal failure/N18	3. Бөөрний цочмог гэмтэл(1,2 үе шат) /Acute kidney injury(1,2 stage)/N18.1, N18.2	3. Бөөрний цочмог гэмтэл(3-р шат)/ Acute kidney injury(stage 3)/N18.3
		4. Бөөрний архаг өвчин(4,5-р үе шат) /Chronic kidney disease(stage 4 and 5)/N18.4, N18.5
		5. Ажилбар шаардлагатай хордлогууд /Intoxications that need specific interventions/S00-T88
4 Бөөрний цочмог гэмтэл /Acute kidney injury/N17	4. Бөөрний цочмог гэмтэл(үе шат 1,2) /Acute kidney injury(stages 1 and 2)/N18.1, N18.2	6. Бөөрний цочмог гэмтэл(үе шат 3) /Acute kidney injury(stage 3)/N18.3
5 Гипертензийн криз /Hypertensive crisis/I16.9	5. Гипертензийн криз /Hypertensive crisis/I16.9	
6 Гипертерми /Hyperthermia/R68.0		7. Бамбайн шуурга /Thyroid storm/E05.91
7 Гипоксиеми эсвэл амьсгалын дистресс /Hypoxemia or acute respiratory distress/R09.02, R06.03	6. Зүрхний дутагдал /Heart failure/I50	8. Гипоксиеми эсвэл амьсгалын дистресс /Hypoxemia or acute respiratory distress/R09.02, R06.03
	7. Астма /Asthma/J45	
	8. Уушгины архаг бөглөрөлт өвчний сэдрэл /Exacerbation of chronic obstructive pulmonary	

	disease/J44.1	
	9. Пневмоторакс(даралтын) / Pneumothorax(tension)/J93.0	9. Пневмоторакс /Pneumothorax/J93
8 Гипотензи болон шок /Hypotension and shock/I95.9, R57	10. Гиповолемийн шок /Hypovolaemic shock/R57.1	10. Зүрхний шок /Cardiogenic shock/R57.0
	11. Хуваарилалтын шок (үжил, анафилакси) /Distributive shock(sepsis, anaphylaxis)/R57.8	11. Бөглөрлийн шок(зүрхний тампонад, уушгины эмболизм) /Obstructive shock(cardiac tamponade, pulmonary embolism)/R57.8
	12. Аддисоны криз/Addisonian crisis/E27.2	
9 Гипотерми /Hypothermia/T68	13. Хөлдөх /Cold exposure	12. Хүнд зэргийн түлэгдэл, гэмтэл /Severe burns, trauma/T31.95
	14. Эм, архи, хор /Drugs, alcohol, toxins/S00-T58	13. Гипоталамусын гипотерми /Hypothalamic hypothermia/R68.0
	15. Эм /Medications	14. Пангипопитуитаризм /Panhypopituitarism/E23.0
	16. Эндокриний шалтгаант /Endocrine causes	15. Үжил /Sepsis/A41.9
10 Зүрх-амьсгал зогсох /Cardio-pulmonary arrest/I46	17. Лавшруулсан зүрхний сэхээн амьдруулалт /Advanced cardiac life support/I46.2	
11 Менингит /Meningitis/G00		16. Менингит/Meningitis/G00
12 Нугас дарагдал /Spinal cord compression/G95.2		17. Нугас дарагдал /Spinal cord compression/G95.2
13 Синкопи /Syncope/R55	18. Зүрх-мэдрэлийн синкопи /Neurocardiogenic syncope/R55	18. Ритм болон дамжуулалтын алдагдал /Rhythm and conduction disturbances/I49

	19. Ортостатик синкопи /Orthostatic syncope/R55	19. Миокардын инфаркт /Myocardial infarction/I25
	20. Шээх болон баах үеийн синкопи /Micturation or defecation syncope/R55	20. Зүрхний тампонад /Cardiac tamponade/I31.4
	21. Эмийн шалтгаант синкопи /Medication-induced syncope/R55	21. Аортийн стеноз /Aortic stenosis/I35.0
	22. Гипогликеми /Hypoglycemia/E16.2	22. Каротид синусын үйл ажиллагааны алдагдал /Carotid sinus dysfunction /G90.01
	23. Уушгины эмболизм /Pulmonary embolism/I26.99	23. Vertebro-basilar insufficiency/G45.0
	24. Гипервентиляци, сэтгэл түгшилтийн эмгэгүүд /Hyperventilation, panic disorder/R06.4, F41.0	24. Уушгины гипертензи /Pulmonary hypertension/I27.20
	25. Сэтгэцийн шалтгаант синкопи /Psychogenic syncope/R55	
14 Ступор эсвэл ком /Stupor or coma/R40.1, R40.2	26. Архи эсвэл бодисын шалтгаант хордлого /Intoxication due to alcohol or substance use/F10.9	25. Өвөрмөц ажилбар шаардлагатай хордлого(механик вентиляци, гемодиализ) /Intoxication requiring specific intervention(mechanical ventilation, hemodialysis)
		26. Хүчил-суурийн болон электролитын эмгэгүүд /Acid-base and electrolyte disorders/E87
	27. Гипогликеми /Hypoglycemia/E16.2	27. Чихрийн шижингийн кетоацидоз, гиперосмос-гипергликемийн байдал /Diabetic ketoacidosis, hyperosmolar hyperglycemic state/E11-E13
		28. Гипотиреодизм /Hypothyroidism/E03.0
		29. Элэгний энцефалопати /Hepatic encephalopathy/572.2, K72.91

	28. Үжил /Sepsis/A41.9	30. Менингит /Meningitis/G03.0
		31. Энцефалит /Encephalitis/G04.0
	29. Эпилепсийн байдал /Postictal state/R56.1	32. Эпилепсийн статус /Status epilepticus/G40.901
		33. Харвалт /Stroke/I63.9
		34. Субарахнойдын цус алдалт /Subarachnoid hemorrhage/I60.9
		35. Субдурал гематом /Subdural hematoma/I62.00, S06.5
		36. Тархины венийн синусын тромбоз /Cerebral venous sinus thrombosis/I67.6
		37. Гиперкапни /Hypercapnia/J96.12
		38. Гэмтэл /Trauma/Z91.49
		39. Сэтгэцийн эмгэг/Psychiatric disorder/F70-F79
15 Таталт /Seizures/G40		40. Таталт /Seizures/G40
16 Титмийн цочмог хам шинж /Acute coronary syndromes/I24.9	30. Миокардын инфаркт /Myocardial infarction I25	41. Титмийн цочмог хам шинж, /Acute coronary syndrome I24.9
17 Уушгины эмболизм /Pulmonary embolism/I26.99	31. Уугины эмболизм /Pulmonary embolism/I26.99	42. Уушгины эмболизмийн шалтгаант бөглөрлийн шок /Obstructive shock due to pulmonary embolism
18 Үжил /Sepsis/I41.9	32. Үжил /Sepsis/I41.9	43. Эрчимт эмчилгээ, ажилбар хийх шаардлагыг таних /Recognise the need for consultation of intensive care, intervention(surgery, drainage)
19 Харвалт /Stroke/I63.9		44. Ишемийн дайрлага, харвалт /Transient ischaemic attack, stroke/G45.9, I63.9

20 Харшлын цочмог хариу урвал /Acute allergic reactions/T78.4	33. Харшлын цочмог хариу урвал(анафилакси орно) /Acute allergic reactions, including anaphylaxis/T48.4, T78.2	
21 Хоол боловсруулах замын цус алдалт /Gastrointestinal bleeding/K92.2	34. Цустай бөөлжих, ханиалгах, баах /Haematemesis, melaena, haematochezia/K92.1	45. Оношилгоо болон эмчилгээний дурангийн туршлагад үндэслэнэ /Endoscopic diagnosis and intervention depending on training
22 Хүнд зэргийн хүчилсуурь болон электролитийн эмгэгүүд /Serious acid-base and electrolyte disorders/E87.8	35. Хүнд зэргийн хүчилсуурь болон электролитийн эмгэгүүд /Serious acid-base and electrolyte disorders/E87.8	
23 Хэвлийн гол судасны аневризм, цууралт /Abdominal aortic aneurysm, aortic dissection /I71.4, I71.0		46. Хэвлийн гол судасны цүлхэнгийн урагдал, цууралт сэжиглэсэн /Imminent rupture of abdominal aortic aneurysm or suspected aortic dissection/I71.4, I71.0
24 Цочмог хэвлийн өвдөлт /Acute abdominal pain/R10.0	36. Панкреатит /Pancreatitis/K85-K86	47. Хүндэрсэн панкреатит /Complicated pancreatitis/K86.1
	37. Дивертикулит /Diverticulitis/K57	48. Хүндэрсэн дивертикулит /Complicated diverticulitis/K57.32
		49. Перитонит /Peritonitis/K65.9
		50. Түгжрэл /Ileus/K56.7
25 Чихрийн шижингийн кетоацидоз, гиперосмос - гипергликемийн байдал	38. Гипергликеми /Hyperglycemia/R73.9	51. Чихрийн шижингийн кетоацидоз, гиперосмос-гипергликемийн байдал /Diabetic ketoacidosis and hyperosmolar hyperglycemic state/E11-E13

/Diabetic ketoacidosis and hyperosmolar hyperglycemic state/E11-E13		
26 Элэгний цочмог дутагдал /Acute liver failure/K72	39. Элэгний цочмог дутагдал /Acute liver failure/K72	
27 Эмийн тун ихдэх эсвэл эмийн буруу хэрэглээтэй холбоотой хүндрэл /Drug overdose or complications of misuse of drugs/T50	40. Түгээмэл хордлогууд /Common intoxications/T48	52. Амьсгаадалт /Breathlessness
	41. Шалтгаан тодорхойгүй хордлогууд /Intoxication, unknown/T50	53. Кома /Coma/R40.2
		54. Шок /Shock/R57
		55. Бөөрний дутагдал /Renal failure/N18
		56. Элэгний дутагдал /Hepatic failure /K72
		57. Ритм болон дамжуулалтын алдагдал /Rhythm and conduction disturbances/I49
58. Шархлаат гэмтлүүд /Caustic injury/T54.92		
28 Яаралтай эмчилгээ шаардлагатай бусад халдварууд /Other infections requiring emergency treatment	42. Пиелонефрит(эрэгтэй хүнд нарийн мэргэжлийн эмчид үзүүлэх) /Pyelonephritis(in males, consider referral to specialist)/N10	59. Үжлийн артрит /Septic arthritis/M00.8
	43. Уушгины хатгалгаа /Pneumonia/J18	60. Эндокардит /Endocarditis/I33
	44. Гастроэнтерит /Gastroenteritis/K52.9	61. Холангит /Cholangitis/K83.0
	45. Бактерийн перитонит /Spontaneous bacterial peritonitis/K65.2	

Ажилбар үйлдлийн жагсаалт ICD-9

Ажилбар үйлдэл (Procedures ICD-9)	Бие даан оношлох, эмчлэх (ICD-9)	Шаардлагатай бол бусад эмчтэй хамтрах, зөвлөгөө авах (ICD-9)
1. Арьс хатгах инвазив ажилбарууд / боломжтой бол хэт авиа хяналтат ажилбарууд /Percutaneous needle-related skills and performance of a range of percutaneous procedures (if available, preferably under ultrasound guidance/	1. Венийн судсанд хатгалт хийх /Venepuncture/ 38.99	1. Төвийн вэнд катетр тавих /Central venous catheter insertion/ 38.93
	2. Захын венийн судсанд уян зүү тавих /Peripheral intravenous line insertion/ 92.28	2. Артерийн судсанд катетр тавих /Arterial catheter insertion/ 38.91
	3. Хэвлийн хөндийн хатгалт /Abdominal paracentesis/ 54.91	3. Артеийн судасны хатгалт /Arterial puncture/ 38.98
	4. Чээжний хөндийн хатгалт /Thoracentesis/ 34.91	4. Уушгины артерт катетр тавих /Pulmonary artery catheter insertion/ 89.64
	5. Нугасны хатгалт /Lumbar puncture/ 03.31	5. Үений хатгалт /Joint aspiration/ 81.91
	6. Мэс заслын энгийн оёдол тавих /Simple surgical stitching/suturing/ 86.5	6. Буглаа нээх, идээг гадагшлуулах /Incision and drainage of an abscess/ 86.04
	7. Арьсан доор, арьсан дотор, булчинд тарилга хийх /Soft tissue injection (intra-dermal, subcutaneous, intramuscular)/ 99.11-99.29	7. Үе, түүний ойролцоох эдэд тарилга хийх /Joint and other related soft tissue injection (e.g. tendon or bursa)/ 81.98 8. Ясны хэмийн хатгалт ба биопси /Bone marrow aspiration and biopsy/ 41.31 9. Арьсны биопси /Skin biopsy/ 86.11
2. Биеийн хөндийт эрхтэнд гуурс тавих ажилбарууд /Skills and procedures related to entry of a body orifice/	8. Хамраар ходоодонд гуурс тавих /Nasogastric tube insertion/ 96.07	10. Уян дуран /Endoscopy/ 22.19
	9. Давсагт гуурс тавих /Urethral catheterization (male and female)/ 59.8	11. Эндотрахеал гуурс тавих /Endotracheal intubation/ 96.04

3. Инвазив бус оношлогооны арга /Non-invasive diagnostic testing/	10. Настаны иж бүрэн үнэлгээ /Comprehensive geriatric assessment/	
	11. Зүрхний цахилгаан бичлэг хийх ба үнэлэх /Electrocardiographic recording and interpretation/ 89.54	
	12. Зүрхний 24 цагийн цахилгаан бичлэг /24-hour electrocardiographic monitoring/ 89.50	
	13. Зүрхний ачаалалтай бичлэг /Treadmill exercise testing/ 89.41	12. Байрлал хамааралт сорил /Tilt-table testing/ 93.05
	14. Спирометр, гуурсан хоолой тэлэх эмийн сорил /Spirometry/	13. Метахолиноор гуурсан хоолой өдөөх сорил
	15. Амбулаториор (24 цаг) артерийн даралт хянах /Ambulatory blood pressure monitoring/ 89.61	14. Полисомнографи /Polysomnography/ 89.17
	16. Шагай бугалганы индекс тодорхойлох /Ankle-brachial index/ Z13.6	
	17. Орны дэргэдэх хэт авиан шинжилгээ /Bedside 'binary' ultrasound/ 88.7	15. Нарийвчилсан хэт авиан шинжилгээ, жишээ нь эхокардиограф /Specialized ultrasound, e.g. echocardiography/ 88.7
4. Амилуулах тусламж /Resuscitative skills/	18. Лавшруулах амилуулах тусламж /Advanced cardiac life support/ 37.41	16. Яаралтай журмаар эндотрахеал гуурс тавих /Emergency endotracheal tube placement/ 96.04
		17. Инвазив механик вентиляци /Invasive mechanical ventilation/ 96.7
		18. Инвазив бус вентиляци /Non-invasive ventilation/ 93.90

Дотрын анагаах судлалын эмчийн эмнэлзүйн мэдлэг, ур чадварын жагсаалт

Гардан ур чадвар	Бие даан оношилж, эмчлэх	Шаардлагатай бол бусад эмч нартай хамтрах, зөвлөгөө авах
Эмнэлзүйн суурь ур чадвар		
Өвчтөнг үзэх, үнэлэх	1. Асуумж авах, бодит үзлэг хийх, шинжилгээ төлөвлөх, үзлэг болон лаборатори, багажийн шинжилгээнд дүгнэлт үнэлгээ хийж, эмнэлзүйн оношийг оновчтой томъёолох, ялган оношилгоо хийх, эмчилгээг төлөвлөх, эргэн хянаж үнэлэх - SOAP үнэлгээ	
Эмнэлзүйн эм судлал /Clinical pharmacology	2. Эмийн харилцан үйлчлэл /Drug interactions/ (including interactions with commonly used alternative medicine agents, e.g. herbal medicines)	
	3. Өргөн хэрэглээний эм-эмгэгийн харилцан үйлчлэл /Common drug–disease interactions	
	4. Эмийн хэрэглээ ба аюулгүй байдалд эмчлүүлэгчийн насны нөлөө, олон эмийн хэрэглээ /Effect of age on use of medications and patient safety, including problems associated with poly pharmacy/	
	5. Эмийн харшил /Drug allergies/	
Цус, цусан бүтээгдэхүүн сэлбэлт /Transfusion medicine	6. Улаан эсийн масс сэлбэх заалт /Indications for transfusion of packed red cells/	Их хэмжээгээр сэлбэх /Massive transfusion/
	7. Ялтас сэлбэх /Platelet transfusion/	Лейкаферез /Leukapheresis/
	8. Цус сэлбэлтийн хариу урвал /Transfusion reactions, including febrile reactions, transfusion-related acute lung injury (TRALI), allergic reactions and acute haemolytic reactions /	
	9. Цус сэлбэлтийн шалтгаант халдвар /Transfusion-related infections/	
Суурь	10. Эрүүл амьдралын хэв маяг сурталчлах	

урьдчилан сэргийлэх тус-ламж үйлчилгээ /Basic preventive care/	/Promote healthy life styles/	
	11. Хавдрын эрт илрүүлгийн зөвлөмж /Cancer screening recommendations/	
	12. Хавдрын бус өвчний эрт илрүүлгийн зөвлөмж (зүрх судасны эрсдэл, яс сийрэгжилт г.м) /Non-cancer screening recommendations (e.g. bone density)	
	13. Вакцинжуулалт /Vaccination/	
	14. Эмийн тооцоолол /Pharmacological measures/ (e.g. aspirin, calcium)	
	15. Настанд зонхилон тохиолдох асуудлуудыг эрт илрүүлэх (танин мэдэхүйн алдагдал, сэтгэл гутрал, унах ба явахад тэнцвэр алдах, шээс задгайрал), эрүүл насжилтыг дэмжих /Screening for common problems among older patients (e.g. cognitive impairment, depression, functional impairment, falls and gait instability, incontinence), Promotion of healthy ageing	
	16. Тромбоос сэргийлэх /Thrombo prophylaxis/	
	17. Халдвараас сэргийлэх /Infection prevention/	
	18. Антибиотикийн урьдчилан сэргийлэлт /Antibiotic prophylaxis and stewardship/	
Эмнэлзүйн ба багажийн шинжилгээнд дүгнэлт хийх /Interpretation of clinical tests and imaging studies/		
Эмнэлзүйн статистик /Clinical statistics/	Магадлалын зүй тогтол, шинжилгээний гүйцэтгэл, шинж чанар, бодит байдал / Basic principles of probability, test performance, characteristics, accuracy and reliability	
	19. Цусны дэлгэрэнгүй шинжилгээ /Full blood count/	
	20. Цусны бүлэгнэлтийн шинжилгээ /Coagulation screen/	
	21. Цус задралын шинжилгээ /Haemolysis screen/	

	22. Д-димер шинжилгээ /D-dimer test/	
	23. Захын цусны түрхцийн шинжилгээ /Blood film report/	
	24. Биохимийн суурь шинжилгээ: эрдсүүд, креатинин, элэгний үйл ажиллагаа, глюкоз /Basic blood biochemistry tests, including electrolytes, creatinine, liver function tests and glucose/	
	29. Зүрхний биомаркер ба тропонин /Cardiac biomarkers and cardiac-specific troponin/	
	30. Креатинин киназа /Creatinine kinase/	
	31. Амилаза /Amylase/	
	32. Үрэвслийн маркериуд (Ц-урвалжит уураг, УЭТХ гэх мэт) /Inflammatory markers (e.g. C-reactive protein, erythrocyte sedimentation rate)	
	33. Ийлдсийн уургийн электрофорез, ийлдсийн чөлөөт хөнгөн гинжүүд /Serum protein electrophoresis, serum free light chains/	
	34. Шээсний ерөнхий шинжилгээ шээсний микроскопи /Urinalysis, urine microscopy/	
Лабораторийн стандарт шинжилгээнүүд /Standard laboratory tests/	35. Баасны эластаза, калпротектины шинжилгээ /Stool testing for faecal elastase, calprotectin/	
Биеийн шингэний шинжилгээ /Body fluid analysis/	36. Шээс, гялтан, хэвлийн шингэн, үений шингэн, тархи нугасны шингэний шинжилгээ /Urine, pleural fluid, ascitic fluid, joint fluid or cerebrospinal fluid analysis/	
Багажийн шинжилгээ /Basic imaging interpretation/	37. Цээжний рентген /Chest X-ray/	1. Цээжний КТ /тодосгогчтой, тодосгогчгүй/
	38. Хэт авиан шинжилгээ /Ultrasound/	2. Уушгины сцинтиграфи

		/Ventilation/perfusion scan/
	39. Компьютер томограф /Computerised tomography scan/	3. Цээжний хэт авиан шинжилгээ /Lung ultrasound/
	40. Соронзон резонанст томограф /Magnetic resonance imaging/	4. Дуран - хэт авиан шинжилгээ (EUS)
	41. PET CT /Positron emission tomography scan/	
	42. Үений рентген /Joint radiographs/	
	43. Ясны цөмийн изотоп шинжилгээ /Radioisotope bone scan/	
	44. Ясны денситометр /Bone densitometry/	
	45. Дотоод шүүрлийн эмгэгүүдийн үед хийгдэх сцинтиграф /Scintigraphy in endocrine disorders/	
Микробиолгийн шинжилгээ /Microbiologic tests/	46. Цус, цэр, шээс, баасны микроскопи, полимеразийн гинжин урвал, хеликобактер илрүүлэх сорил, вируст гепатитийн серологи шинжилгээ, ХДХВ-ийн шинжилгээ /Blood, sputum, urine or stool for microscopy, polymerase-chain reaction (PCR), culture and sensitivity Helicobacter pylori testing Viral hepatitis serological testing Human immunodeficiency virus testing/	
Дотоод шүүрлийн шинжилгээ /Endocrine tests/	47. Кортизол, Глюкозын ачаалалтай сорил, Бамбайн үйл ажиллагааны шинжилгээ, HbA1C, Сийвэнгийн липидийн үзүүлэлт, Сийвэнгийн болон шээсэн дэхь метанефринүүд, катехоламинууд, Бэлгийн дааврууд: Фоликул сэдээгч даавар /ФСД/ Лютенжүүлэгч даавар /ЛД/, тестостерон, эстроген, прогестрон, пролактин /Cortisol and short synacthen test Glucose tolerance test Thyroid function tests HbA1C Lipid profile Plasma and urinary metanephrines, catecholamines, Sex hormones: follicle-stimulating hormone (FSH), luteinising hormone (LH), testosterone, oestrogen, progesterone, prolactin/	5. Дотоод шүүрлийн сэдээх болон дарангуйлах сорилууд: Дексаметазоны дарангуйлах сорил, Инсулин тэсвэржилтийн сорил, Шингэн хязгаарлах сорил, Өсөлтийн даавар сэдээх шинжилгээ /Specialist endocrine suppression or stimulation tests: Dexamethasone suppression test, insulin tolerance test, water deprivation test, growth

		hormone stimulation test/
Иммунологийн шинжилгээ /Immunologic tests/	48. Целиак өвчин илрүүлэх сериологи шинжилгээ, эсрэг биеүүд: ENA, ANCA, ANA, RF, CCP /Coeliac serology and screening Autoantibodies: extractable nuclear antigens (ENA), anti-neutrophil cytoplasmic antibodies (ANCA), antinuclear antibodies (ANA), rheumatoid factor (RF), cyclic citrullinated peptide antibody (CCP)/	
Эмгэг судлал /Pathology/		6. Элэгний биопси, бөөрний биопси, ясны хэмийн болон тунгалгийн булчирхайн биопси, Цитологи: плеврийн шингэн, асцитын шингэн, тархи нугасны шингэн, цэр, шээс, тунгалгийн булчирхай, эрхтэн дээрх үүсгэвэр, бамбай булчирхайн нарийн зүүний хатгалт /Liver biopsy Renal biopsy Bone marrow and lymph node biopsy Cytology: pleural fluid, ascitic fluid, cerebrospinal fluid, sputum, urine, lymph node, mass of unknown origin Fine needle aspiration of thyroid nodule/
Уян дурангийн шинжилгээ /Endoscopic examinations/		7. Бронхоскопи, ходоод гэдэсний дээд, доод замын уян дуран, Цөс, нойр булчирхай сэтгүүрдэх уян дурангийн шинжилгээ /Bronchoscopy Upper and lower gastrointestinal endoscopy Endoscopic retrograde cholangiopancreatography

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС

360 хэмийн үнэлгээний хуудас

Суралцагч эмчийн нэр _____

Үнэлгээ хийгч: Эмнэл зүйн сургагч багш Сувилагч Бусад _____

Суралцагч эмчийг ажигласны үндсэн дээр, бусдаас сонссон, мэдсэн зүйл дээр бус, суралцагч эмчийн зан үйлийг хэр давтамжтай байсныг өөрийнхөө ажигласнаар оноо тавина уу.

☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Үнэлэх боломжгүй	Ховор (<19%)	Заримдаа (20-49%)	Ихэнхидээ (50-79%)	Бараг бүгд (>80%)

Үйлчлүүлэгч, гэр бүлийн хувийн асуудлыг хүндэтгэдэг	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Эмнэлгийн бичиг баримтыг бүрэн гүйцэд, гаргацтай, цаг хугацаанд нь хөтөлдөг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Хүн амын эрүүл мэндийн асуудалд өөрийн санаачлагаар хувь нэмрээ оруулдаг	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Үйлчлүүлэгчийн бие даасан байдлыг хүндэтгэж, үйлчлүүлэгчид тохирсон хамгийн зөв шийдвэрийг гаргахыг хичээн зүтгэл гаргадаг	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Хувь хүний онцлогийг харгалзан үйлчлүүлэгчийг хүндэтгэн эмчилдэг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Өөрийн эмгэлзүйн ур чадварыг дээшлүүлэхийн тулд сургалт болон бусад боломжийг алдалгүй ашигладаг	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Өөрийн анагаах ухааны онолын мэдлэгээ дээшлүүлэхийн тулд бие даан суралцдаг	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй хамтран ажилладаг	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Эмнэлэг доторх бусад эмч, мэргэжилтэнтэй хамтран ажилладаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд зохион байгуулах, манлайлах үүрэгтэйг ухамсарладаг	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Эмнэлэг доторх тусламж үйлчилгээнд зохион байгуулах, манлайлах үүрэгтэйгээ ухамсарладаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

1 эсвэл 4 оноо тавьсан бол тухайн асуултын дагуу саналаа бичнэ үү.

Дүгнэлтийг тодорхой бичих хэрэгтэй. Жишээ нь: “Тэр бол найдваргүй” гэх нь тодорхой биш. Илүү хэрэг болох дүгнэлт бол: “Тэр сүүлийн 3 удаагийн журнал клубын 2-т нь хэн нэгэнд урьдчилан мэдэгдэлгүйгээр оролцсонгүй.”

Өөрөөсөө асуу: “Миний дүгнэлт цаашид сайжрахад нь суралцагч эмчид хэрэг болох болуу?”

Форматив CbD (Case based Discussion) хуудас
(өвчний түүхийн үнэлгээ)

Үнэлгээ хийсэн огноо / /
 Суралцагчийн нэр: _____ Үнэлгээ өгөгч: _____
 Эмнэлэг: _____ Хэсэг _____
 Орчин: Клиник Тасаг ED Бусад
 Өвчтөний нас ____ өвчтөний хүйс: эр эм
 Тохиолдлын хэцүү байдал: бага дунд өндөр

	Хангалтгүй	Хангалттай	Дээд	Шалгаагүй
1. Паспортын хэсэг	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
2. Амьдралын түүх	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
3. Өвчний түүх	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
4. Биеийн байдал	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
5. Онош, оношийн үндэслэл	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
6. Эмчилгээний төлөвлөгөө	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
7. Хөтлөх удирдамж	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
Нэгдсэн үнэлгээ болон эмнэл зүйн тусламж	1 2 3	4 5 6	7 8 9	

Давуу тал

Өвчний түүх бичилтийг сайжруулахын тулд өгөх зөвлөмж
 Хэрэв суралцагч нь хангалтгүй гэж үнэлэгдсэн бол, үнэлгээ өгөгч нь энэ хэсгийг бөглөх ёстой.

Өвчний түүх шалгахад зарцуулсан хугацаа: ____ минут

Эргэх хугацаанд зарцуулсан цаг хугацаа: ____ минут

Үнэлгээ өгөгчийн CbD ашигласан сэтгэл ханамж	(бага) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 (өндөр)
Суралцагчийн CbD ашигласан сэтгэл ханамж	(бага) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 (өндөр)

Үнэлгээ өгөгчийн гарын үсэг _____

Суралцагчийн гарын үсэг _____

VSOP үнэлгээний хуудас
(эмнэл зүйн тохиолдлын хэлэлцүүлэг)

Үнэлгээ хийсэн огноо _____ / ____ /
 Суралцагчийн нэр: _____ Үнэлгээ өгөгч: _____
 Эмнэлэг: _____ Хэсэг _____ Орчин: Клиник Тасаг ED
 Бусад _____
 Өвчтөний нас _____ өвчтөний хүйс: эр эм

Хамгийн магадлалтай онош	Ялган оношилгооны түлхүүр (ЯОТ-KDDs)	Сайжруулах зүйлүүд	VSOP

Үнэлгээ өгөгчийн гарын үсэг: _____ Суралцагчийн гарын үсэг: _____

	Илтгэлийн байдал	Илтгэгчийн түвшин	Суралцагчаас илтгэгчид өгөх эргэх холбоо
Vague Тодорхой биш	Тодорхой биш илтгэл нь хангалтгүй эсвэл дэс дараагүй мэдээллээс эсвэл агуулгаа муу илэрхийлсэнтэй холбоотой	Мэдээлэл цуглуулах эсвэл бүтэц нь системтэй бус. Тохиолдол танилцуулахад сургуулилт хийх хэрэгтэй.	Тохиолдол танилцуулахад юуг орхисныг тэмдэглэх. Суралцагчид нэг нэгээр нь дадлага хийхийг хэлэх
Structured Төлөвлөгдсөн	Тохиолдлын илтгэл нь ердийн H&P мэдээллийн бүтэцтэй гэвч ЯОТ нь дутагдалтай.	Тохиолдлын талаарх мэдээллийг танилцуулах чадвартай гэвч бүх ЯОТ-нд өвчтөний асуудлын жагсаалт гаргах чадваргүй.	Мэдээллийг гүйцээхэд эерэг дүгнэлт өгөх. Илтгэгчээс ЯОТ-ний талаар нэмэлтээр асуух. Хэрэв үгүй бол, илтгэгч нь ЯО-г өргөн хүрээнд биш байхаар төлөвлөнө.
Organized Зохион байгуулагдсан	ЯОТ нь бүгд жагсаалтад бичигдсэн ба тохиолдол дахь H&P мэдээлэлтэй зохион байгуулагдсан гэвч эерэг болон сөрөг тохиромж S/S хангалтгүй.	H&P-ийн үе дэх ЯОТ хийхэд хамааралгүй S/S байх. During H&P no relevant S/S to KDDs obtained.	ЯОТ-д эерэг дүгнэлт өгөх ба тохиромжтой эерэг болон сөрөг S/S-д засаж болохуйц дүгнэлт өгөх. Give positive feedback for KDDs and corrective feedback for pertinent positive and negative S/S
Pertinent Тохиромжтой	Тохиромжтой эерэг болон сөрөг S/S нь ЯОТ-д хамаарч шийдвэрлэгдэх pertinent positive and negative S/S relevant to KDDs are covered	H&P-ийн үед тохиолдлын бүх хэсэг болох ЯОТ-д эдгээр нь тодорхой орсон байх. Through H&P whole picture of the case and its KDDs are clearly described	Сайн илтгэлд эерэг дүгнэлт өгөх. Илтгэгчээс тохолдлоос сурсан зүйлийн талаар тодруулах. Give positive feedback for KDDs and corrective feedback for presentation. Ask the presenter tk specify the lessons learned from the case.

H&P Асуумж & бодит үзлэг, S/S: шинж тэмдэг ба хам шинж, KDD (ЯОТ): key Differential Diagnoses

Эмчлүүлэгчийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээний хуудас

Үнэлгээ хийсэн огноо / / Суралцагчийн нэр _____

Өвчтөний нас ____ өвчтөний хүйс: эр эм

Таныг эмч үзэхдээ хэрхэн үзсэн бэ?

Асуулт	Муу	Боломжийн	Сайн	Маш сайн	Онцгой	N/A
Таньд бүгдийг хэлсэн: итгэлтэй байх, илэн далангүй болон шулуухан: таны мэдэх ёстой зүйлийг орхиогүй						
Таньтай эелдэгээр мэндэлсэн: таны хүссэн нэрээр нэрлэх, хэзээ ч бүдүүлэг зан гаргаагүй						
Таньтай нэг түвшинд харьцаж, хэзээ ч доош нь хийхгүй, таньтай хүүхэд мэт харьцах						
Таныг ярьж байх үед: анхааралтай сонсдог, утга агуулга бүхий асуулт асуудаг, таныг ярьж байхад яриаг нь таслаагүй						
Таныг хүн гэдэг талаас нь анхаарч: таныг юм хэлэх үед залхах эсвэл ойшоохгүй үйлдэл гаргаагүй						
Эмчийн үзлэг хийж байхдаа юуг яагаад хийж байгааг тайлбарлан, юу илэрсэн талаар хэлэх						
Таньтай хэлэлцэх үед: таны саналыг асуух, сонголтыг санал болгох ба шийдвэр гаргахад туслах, юу хийхээсээ өмнө таниас юу гэж бодож байгааг нь асуух						
Асуулт асуухад таныг урамшуулах, тэдгээрт тодорхой хариулт өгөх, асуултыг нь хэзээ ч үл ойшоох эсвэл заах						
Өөрт тань байгаа асуудлуудын талаар таны мэдэж байх зүйлийг тайлбарлах, хэрхэн мөн яагаад бий болсон, дараагийн алхамын талаар тайлбарлах						
Таны асуудлууд болон эмчилгээний талаарх ойлгомжгүй үг хэллэг ашиглах, аливаа техникийн эмнэлгийн нэр томъёог ойлгомжтой хэлээр тайлбарлах						

N/A: боломжгүй

Үнэлгээ өгөгчийн гарын үсэг _____

Суралцагчийн гарын үсэг _____

Суралцагчийн эмнэлзүйн үнэлгээний хуудас

Суралцагчийн нэр _____

Тойролтын нэр _____

Удирдагч багш _____

Он/сар/өдөр _____

Дүн: (аль нэгийг нь дугуйлна уу) **Тэнцсэн Тэнцээгүй Бүрэн бус** (урьдчилсан зөвшөөрөлгүйгээр нийт тойролтын 75% болон түүнээс доош хувьд хамрагдсан)

Суурь шинжлэх ухааны мэдлэгийг эмнэлзүйн нөхцөлд хэрэглэх чадвар				
☐ Мэдлэг муу, эмнэлзүйд хэрэглэх чадвар хязгаарлагдмал	☐ Мэдлэг хязгаарлагдмал, эмнэлзүйд хэрэглэх боломжтой, сайжрах боломжтой.	☐ Суурь мэдлэг тогтвортой. Эмнэлзүйн асуудал шийдэхэд шууд хэрэглэх боломжтой.	☐ Мэдлэг маш сайн. Төвөгтэй асуудлыг шийдвэрлэх хэмжээнд хангалттай.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
Ярилцлага хийх ур чадвар (үнэлгээ нь *шууд ажиглалт болон илтгэл эсвэл *дан илтгэлд үндэслэсэн эсэхийг тэмдэглэнэ)				
☐ Зохион байгуулалтгүй, бүрэн бус, асуудалд төвлөрөөгүй.	☐ Зохион байгуулалттай, үндсэн өвчний түүхийг гаргах боловч эрхтэн тогтолцооны үнэлгээ дутуу хийгдэнэ.	☐ Зохион байгуулалттай, бараг бүрэн үнэлгээ хийгдэх боловч заримдаа шаардлагагүй, хамааралгүй түүх цуглуулна.	☐ Маш сайн ур чадвартай, товч тодорхой, ойлгомжтой, асуудалд төвлөрсөн.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
Бодит үзлэгийн ур чадвар (үнэлгээ нь *шууд ажиглалт болон илтгэл эсвэл *дан илтгэлд үндэслэсэн эсэхийг тэмдэглэнэ)				
☐ Үндсэн үзлэг хийх чадамжгүй.	☐ Ерөнхийдөө бүрэн боловч чухал өөрчлөлтүүдийг илрүүлэх чадамжгүй.	☐ Бүрэн, ихэнх өөрчлөлтийг илрүүлэх чадамжтай.	☐ Нарийвчилсан, маш сайн үзлэг, Өвчний түүхэнд уялдан төвлөрөх чадвартай.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
Илтгэх, танилцуулах ур чадвар (албан ёсны танилцуулга болон эмнэлзүйн тойрон үзлэгийн үед)				
☐ Зохион байгуулалтгүй, бүрэн бус, төгсгөлд нь сонсож байгаа хүн нь асуудлыг ойлгохгүй.	☐ Ерөнхийдөө бүрэн, зохион байгуулалт дутагдалтай, эмгэг өөрчлөлтийг тодотгох чадваргүй, туслалцаа шаардлагатай.	☐ Зохион байгуулалттай, логик үндэслэлтэй, зарим туслалцаа шаардлагатай.	☐ Зохион байгуулалт сайн, бэлтгэл, туслалцаа шаардлагагүй.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
Асуудлыг үнэлэх, нэгтгэн дүгнэх, эмнэлзүйд хэрэглэх ур чадвар				
☐ Үндсэн асуудлыг	☐ Томоохон асуудлыг үнэлэх боловч нэгтгэн	☐ Томоохон асуудлыг үнэлж нэгтгэн	☐ Үндсэн асуудал болон хавсарсан	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.

нэгтгэн дүгнэх чадваргүй.	дүгнэх чадваргүй. (асуумж, лаборатори, эмчилгээ).	дүгнэх чадвартай. Олон хавсарсан асуудлыг шийдэхэд бэрхшээл тулгарах магадлалтай.	олон асуудлыг үнэлэх, нэгтгэн дүгнэх чадвартай.	
---------------------------	---	---	---	--

Тасаг/клиник/бусад үүрэгт ажилын үнэлгээ (шинжилгээ захиалах, хяналтын шинжилгээ)

☐ Тасаг нэгжийн үйл ажиллагаанд тогтмол оролцдоггүй.	☐ Тасаг нэгжийн үйл ажиллагаанд оролцдог ч ихэнхдээ идэвхигүй бусдын шийдвэрийг хүлээх хэлбэртэй.	☐ Багийн идэвхитэй гишүүн ба өвчтөний эмчилгээнд чухал хариуцлага үүрдэг.	☐ Өвчтөнийг хариуцан ажилладаг, олон өвчтөнийг хамт хариуцах чадвартай.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
---	--	--	--	--

Ажилбарын ур чадвар

☐ Ажилбар хийх чадваргүй. Сайжруулах эрмэлзэлгүй.	☐ Ажилбарын ур чадвар дунд зэрэг. Сайжруулах оролдлого хийдэг, сайжирч байгаа.	☐ Ажилбарын суурь ур чадвар бүрдсэн.	☐ Ажилбарын ур чадвар маш сайн хөгжсөн.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
--	---	---	--	--

Тэмдэглэл хөтлөх (эхний үзлэг үнэлгээ/явцын тэмдэглэл)

☐ Бүрэн бус, алдаатай.	☐ Үндсэн мэдээллийг оруулсан, өвчтөний эмчилгээнд нөлөөлөхүйц шинэ мэдээлэлд ховорхон дүн шинжилгээ хийдэг.	☐ Үндсэн асуудлыг мэдээллийг тогтмол хөтөлж дүн шинжилгээ хийдэг.	☐ Нарийвчилсан хангалттай дата цуглуулах ба дүн шинжилгээг маш сайн хурдан гаргана. (дадлагжигч эмчийн түвшин)	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
---	--	--	---	--

Мэргэжлийн хандлага

Найдвартай байдал

☐ Найдвартай бус, ихэнхдээ тасалж, хоцордог. тодорхойгүй.	☐ Үндсэн үүргээ биелүүлдэг. Өвчтөний эмчилгээд бага зэрэг гүйцэтгэл дутдаг.	☐ Багийн найдвартай гишүүн ба өвчтөний тусламж үйлчилгээг хангалттай хүргэнэ.	☐ Найдвартай. эмнэлзүйн тусламж үйлчилгээг дээд зэргээр хүргэдэг.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
--	--	--	--	--

Эргэх холбоо үүсгэх чадвар

☐ Эргэх холбоо үүсгэхээс тагалздаг, зан төрхөө өөрчлөхгүй.	☐ Хамгаалах хариу урвал үзүүлдэг боловч	☐ Эргэх холбоонд зохистой хариу үзүүлдэг. Сайжрах	☐ Зохистой эргэх холбооны хариу урвал үзүүлэх чадвартай.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
---	--	--	---	--

	өөрчлөгдөх боломжтой.	оролдлого хийдэг.	Сайжруулах боломжийг эрэлхийлдэг.	
Өвчтөнтэй харилцах чадвар				
☐ Хэрэгцээ, мэдрэмж, үнэ цэнийг ойлгох чадваргүй.	☐ Өвчтөнтэй харилцаа үүсгэхэд тухгүй байдалтай байдаг.	☐ Өвчтөн болон гэр бүлтэй харилцаа сайн үүсгэдэг.	☐ Өвчтөн гэр бүлтэй хүндэтгэлтэй, тодорхой харилцааг үүсгэх бүрэн чадвартай.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.
Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж буй бусад багийн гишүүдтэй харилцаа тогтоох чадвар				
☐ Харилцаа үүсгэхээс зайлсхийдэг, бусдын хүчин чармайлтыг үнэлдэггүй.	☐ Заримдаа багийн бусад гишүүдтэй харилцахад хүндрэлтэй байдаг.	☐ Бусад багийн гишүүдтэй харилцаа сайн.	☐ Харилцаа сайн. Багийн бусад гишүүдийн харилцааг сайжруулах алхамыг эрэхийлдэг.	☐ Үнэлгээ хийгдээгүй.

Санал: (шалгалтын оноо зэрэгт хэрхэн үнэлгээ хийсэн талаарх тэмдэглэл ба тайлбар бичнэ).

Сайжруулах зөвлөмж:

Давуу тал:

Гарын үсэг _____

Он/сар/өдөр _____

НОМ ЗҮЙ, ЭМНЭЛЗҮЙН УДИРДАМЖУУД

Салбар	Ном зүй	Эмнэлзүйн удирдамжууд, website, линк холбоосууд
Зүрх судас судлал	1. Эмнэлзүйн зүрхний цахилгаан бичлэг (Ц.Жаргалсайхан, Д.Сэржээ) 2019 он	1. Артерийн гипертензийн эмнэлзүйн заавар (2021 он) https://moh.gov.mn
	2. Зүрх судлал (Д.Сэржээ)	2.Зүрхний архаг дутагдлын эмнэлзүйн заавар (2022 он)
	3. Зүрхний эхо (Д.Сэржээ)	https://moh.gov.mn
	4. Зүрхний цахилгаан бичлэгийг түргэн тайлахуй (Дейл Дубин)	3. Зүрхний шигдээсийн эмнэлзүйн заавар (2019 он) https://moh.gov.mn/
	5. Зүрхний цахилгаан бичлэг (Н.Ариунаа) 2004 он	4. Дислипидемийн эмнэлзүйн заавар (2018 он) https://moh.gov.mn
		Хавхлагын эмгэг ECSM-2018 https://mn.health-consultation.com/
		6.Зүрхний хэм алдагдлын эмнэл зүйн заавар https://moh.gov.mn
		7.ESC https://esc365.escardio.org/home
		8.Цээжний бахын эмнэлзүйн заавар https://moh.gov.mn/
		9.АНА https://www.ahajournals.org/doi/
	10. AF-Atrial-Fibrillation-Management https://www.escardio.org/Guidelines/Clinical-Practice-	
Цус судлал	1. Цусны эмгэг судлал анхны хэвлэл	1. www.uptodate.com
	2. Цусны өвчин судлал (Р.Одончимэг, Н.Оюундэлгэр) 2019 он	2. https://www.medscape.com/
	3. DR. Maxwell, B.WintrobесClinical Hematology	3. https://www.nccn.org/guidelines
	4. Clinical Hematology (Neal S. Young, Stanton L. Gerson Katherine A. High)	4.Цусныүүдэлэсшилжүүлэнсуулгахэмчилгээний заавар 2014-05-16 ЭМС-ын171 тушаал https://moh.gov.mn/uploads/files/0608b00c86fd165c654d8a57b2f34de9.pdf
	5. Pathology and Genetics Tumours of Heamotopoietic and Lymphoid Tussues (Luon, 2001он)	5. Аферез эмчилгээний аргачлал УНТЭ-2015 он
	6. Hematology (American society of Hematology education program) 2019 он	6. Үүдэл эс боловсруулах журам УНТЭ-2015 он
	7. Harrison's internal medicine	7. Цус төлжилгүйдлийн цус багадалтын оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		8. Миелодисплазийн хам шинжийн оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		9. Шөнийн шээсэнд гемоглобин гарах эмгэгийн оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		10.Хурц миелоид лейкокийн оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		11. Хурц лимфоид лейкокийн оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		12. Хурц промиелоцитын лейкокийн оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		13. Архаг миелоид лейкокийн оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		14. Ходжкины лимфомын оношилгоо, эмчилгээний Удирдамж
		15. Ходжкины бус лимфомын оношилгоо, эмчилгээний удирдамж

		16. Шалтгаан тодорхойгүй ялтас цөөрөх эмгэгийн оношилгоо, эмчилгээний удирдамж
		17. Гемофили өвчний оношилгоо, эмчилгээний Удирдамж
		18. Жинхэнэ полицитемийн оношилгоо, эмчилгээний заавар
		19. Архаг лимфоид лейкоцийн оношилгоо, эмчилгээний заавар
		20. Хүйн цус, эд цуглуулах, зөөвөрлөх, үүдэл эс ялгах, өсгөвөрлөх, боловсруулах, хөлдөөх, гэсгээх, шинжлэх аргачлал https://moh.gov.mn/uploads/files/956f887dd33d98769a5797f868db8fb2d1fe0831.pdf
		21. Үүдэл эс болон хүйн цусны банк байгуулах, ажиллах журам https://moh.gov.mn/uploads/files/b9d42e0fbc4c9ac8039bdf06fd79d043c88591.pdf
Бөөр судлал	<ol style="list-style-type: none"> Harrison's internal medicine Comprehensive clinical nephrology /Richard J. Johnson, John Feehally / Бөөр судлал /Т.Ариунаа, Т.Гэлэгжамц/ Диализийн гарын авлага /John T. Daugirdas, Peter G. Blake, Todd S. Ing/ Oxford Handbook of Nephrology and Hypertension 	<ol style="list-style-type: none"> Бөөр шээсний замын халдварын оношилгоо, эмнэлзүйн заавар https://moh.gov.mn/ Бөөрний эмгэгийг оношлох бөөрний амьд сорьцын /биопси/ шинжилгээний эмнэлзүйн заавар https://moh.gov.mn/ Хэвлийн диализ эмчилгээний заавар https://moh.gov.mn/ Гемодиализ эмчилгээний заавар https://moh.gov.mn KDIGO guidelines https://kdigo.org/guidelines/ Бөөр шилжүүлэн суулгах эмчилгээний заавар (2014 он) https://moh.gov.mn
Ревмато лог	<ol style="list-style-type: none"> Ревматолог сурах бичиг /Д.Зулгэрэл/ Harrison's rheumatology 4th edition /Anthony S. Fauci/ Kelley's text book of rheumatology /Gary S. Firestein/ Oxford case histories in Rheumatology /Joel David Consultant Rheumatologist and Lead Physician, Nuffield Orthopaedic Centre, Oxford, UK/ 	<p>БАРЬЦАЛДААТ СПОНДИЛИТЫН ОНОШИЛГОО, ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР /2021/</p> <p>ТОГТОЛЦООНЫ ХАТУУРАЛ ӨВЧНИЙ ОНОШИЛГОО, ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР /2021/</p> <p>ХАЙРСТ ҮЛДИЙН ҮЕНИЙ ҮРЭВСЛИЙН ОНОШИЛГОО, ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР /2021/</p> <p>ТУЛАЙ ӨВЧНИЙ ОНОШИЛГОО, ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР /2021/</p> <p>https://ard.bmj.com/ https://www.eular.org/recommendations_classification_response_criteria_diagnostic.cfm</p>
Уушги судлал	<ol style="list-style-type: none"> Амьсгалын эрхтэний эмгэг судлал /Б. Гомбосүрэн / Амьсгалын эрхтэний өвчин эмгэгүүд /Д. Ичинноров / Амьсгалын эрхтэний эмгэг судлал – Вашингтон гарын авлага 	<ol style="list-style-type: none"> 1ERS guidelines https://www.ersnet.org/guidelines/ 3. American Thoracic society https://www.thoracic.org/ 4. GINA https://ginasthma.org/gina-reports/ 5. Gold COPD https://goldcopd.org/2022-gold-reports-2/ 6. УУШГИНЫ АРХАГ БӨГЛӨРӨЛТӨТ ӨВЧНИЙ ОНОШИЛГОО ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР (2021 он)

	<p>4. Principles of Pulmonary Medicine /Steven Weinberger, Barbara Cockrill, Jess Mandel/</p> <p>5. <u>Murray & Nadel's Textbook of Respiratory Medicine, 2-Volume Set 7th Edition</u></p> <p>6. Clinical Respiratory Medicine Richard K6 Albert Stephen G.Spiro and James R. Jett</p>	<p>7, ГУУРСАН ХООЛОЙ ТЭЛЭГДЭХ ӨВЧНИЙ ОНОШИЛГОО ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР (2021 он)</p> <p>8, ЦОЧМОГ УУШГИНЫ АРТЕРИЙН БҮЛЭГТ БӨГЛӨРӨЛ ӨВЧНИЙ ОНОШИЛГОО,ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР (2021 он)</p> <p>9, УУШГИНЫ ХАТГАА ӨВЧНИЙ ОНОШИЛГОО ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР (2021 он)</p> <p>10, ГУУРСАН ХООЛОЙ БАГТРАА НОШИЛГОО ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМНЭЛЗҮЙН ЗААВАР (2021 он)</p> <p>https://moh.gov.mn/uploads/files/4c3d2198a557feb7f4b9fbd0b82b9b993fdd2b5f.pdf /</p>
Дотоод шүүрэл судлал	<p>1. Williams Textbook of Endocrinology, 14th edition 2019</p> <p>2. Harrison's Endocrinology, 4th edition 2017</p> <p>3. Greenspan's basic and clinical endocrinology, 10th edition 2017</p> <p>4. Oxford Handbook of Clinical Endocrinology, 2nd edition 2014</p> <p>5. Амбулаторийн Дотрын анагаах ухааны Вашингтоны гарын авлага, 2 дах хэвлэл 2015</p> <p>6. ДШСТэнхимийн багш нар "Дотоод шүүрэл судлал" сурах бичиг 2015</p> <p>7. Ж. Сувд "Чихрийн шижин" сурах бичиг 2018</p>	<p>1. ЧШХШ2 өвчний эмнэлзүйн заавар. https://moh.gov.mn</p> <p>2. Дислипидемийн эмнэлзүйн заавар (2018 он) https://moh.gov.mn</p> <p>3. www.uptodate.com</p> <p>4. www.idf.org</p> <p>5. www.diabetes.org</p> <p>6. www.easd.org</p> <p>7. www.aa-sd.org</p>
Гастронролог	<p>1. Sleisenger and Fordtron`s "Gastrointestinal and liver Disease" 2020 он</p> <p>2. Tadaka Yamada. Handbook of Gastroenterology. Lippencot Raven. 2016 он</p> <p>3. Robbins Pathologic Basis of disease. 2015 он</p> <p>4. Хоол боловсруулах эрхтэний эмгэг УБ 2015 он</p> <p>5. Hawkey C, Bosch J, Richter JE, Garcia-Tsao G, Chan FK. Textbook of clinical gastroenterology and hepatology. John Wiley & Sons; 2012 он</p> <p>6. Harrison`s principles of Internal Medicine. 2010</p> <p>7. Harrison`s Gastroenterology and Hepatology 2010</p>	<p>1. https://www.worldgastroenterology.org/guidelines/global-guidelines</p> <p>2. Элэг шилжүүлэн суулгах эмчилгээний эмнэлзүйн удирдамж 2018 он https://moh.gov.mn</p> <p>3. Хоол боловсруулах эрхтний эмгэгүүдийн оношилгоо, эмчилгээний эмнэлзүйн удирдамж 2022 он https://moh.gov.mn</p>

8. Macleod J. Macleod's clinical examination. Elsevier Health Sciences; 2009 он

9. Д.Даваадорж.
Гастроэнтерологи, гепатологи,
клиник фармакологи,
лабораторийн үзүүлэлтийн
ялган оношилгоо. 2007 он

ХЭВЛЭЛИЙН ЭХ СУРВАЛЖ

- Төгсөлтийн дараах сургалт зохион байгуулах журам, Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/337 тоот тушаал
- Резидент эмчийн ажиллах үлгэрчилсэн журам. Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/220 тоот тушаал
- Резидент эмчийн албан тушаалын тодорхойлолт, хөдөлмөрийн гэрээний үлгэрчилсэн загвар. Эрүүл мэндийн сайдын 2021 оны А/120 тоот тушаал
- Мэргэжилтний цогц чадамж. АШУҮИС, 2016
- Э.Оюунсүрэн. Мэргэжүүлэх сургалтын хөтөлбөрийн үр дүнгийн үнэлгээ, 2012
- Д.Даваалхам нарын. Анхан шатны тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмж. Тайлан 2021
- Postgraduate medical education: WFME global standards for quality improvement. The 2015 version
- European curriculum of Internal medicine. European Board of Internal medicine. 2015
- ACGME Program requirements for graduate medical education in Internal medicine. 2020